

POSTBUSLOGEURS

onderzoek naar de motieven van adreshuurders in Genk

*Ik huur een kamer.
Ik verblijf elders,
en ik woon nergens!*

INHOUDSTAFEL

Voorwoord	4
Aan het woord – Ria, moeder van Dirk, een postbuslogeur.	6
Hoofdstuk 1: Postbuslogeurs	9
1. Wat verstaan wij onder postbuslogeurs?.....	9
2. Verhuring aan postbuslogeurs.....	10
Hoofdstuk 2: De motieven van postbuslogeurs	11
1. Wie zijn de bevroagden?	11
2. Woonsituatie van de bevroagden.....	12
2.1. Huurprijs huidige logementkamer of laatst gehuurde kamer	12
2.2. Huidig domicilieadres van de bevroagde postbuslogeurs	12
2.3. Bewoning tijdens het huren van een logementkamer.....	12
2.4. Wonen op logement	12
2.5. Motieven van postbuslogeurs	13
Hoofdstuk 3: De ambtshalve schrapping	16
1. Wat is een ambtshalve schrapping?	16
2. Regelgeving en wettelijk kader.....	17
3. Procedure van ambtshalve schrapping.....	17
4. De gevolgen van een ambtshalve schrapping	18
5. Het ongedaan maken van een ambtshalve schrapping.....	19
6. Voorstellen en bedenkingen.....	19
Hoofdstuk 4: Schuldenproblematiek	21
1. Beslagrecht op goederen omwille van schulden.....	21
1.1. Welke goederen mogen niet in beslag genomen worden?	22
1.2. Hoe kan een uitvoerend beslag op de goederen van een samenwonende	23
(partner, ouder, familielid) voorkomen worden?	
1.3. Hoe verloopt een uitvoerend beslag op inboedel en.....	23
meubilair (roerende goederen)?	
2. Beslag onder derden.....	24
2.1. Op welk deel van het inkomen mag beslag gelegd worden?.....	24
3. Schuldhulpverlening	25
4. Voorstellen en bedenkingen.....	26
Hoofdstuk 5: Het referentieadres	28
1. Wat verstaan wij onder een referentieadres?	28
2. Procedure tot inschrijving op een referentieadres.....	29
3. Het referentieadres bij het OCMW	29
4. Voorstellen en bedenkingen.....	31

Hoofdstuk 6: Domiciliefraude – sociale fraude - overlevingsfraude	32
1. Wat verstaan wij onder fraude?	32
2. Voorstellen en bedenkingen.....	33
Hoofdstuk 7: Bewonersstatuten en uitkeringen	34
1. Bewonersstatuten	34
2. Sociale uitkeringen	35
2.1. Leefloon.....	35
2.2. Werkloosheidsuitkering	36
2.3. Inkomensgarantie voor ouderen	38
2.4. Tegemoetkoming aan gehandicapten	39
3. Relatie tussen uitkeringen en bewonersstatuten	39
4. Relationele motieven voor het niet samenwonen	40
5. Voorstellen en aanbevelingen.....	41
Slotwoord	43
Bijlage 1: Gebruikte vragenlijst voor postbuslogeurs	44
Bijlage 2: Grafiek – Motieven postbuslogeurs	47

VOORWOORD

Toen ik in 1997 voor RIMO Limburg begon te werken in het project 'logementhuizen in Genk' telde Genk nog een 300-tal kamers die verhuurd werden aan 437 logementbewoners. Hiermee was Genk koploper in Limburg. In 1997 waren er in Limburg 1.448 kamerbewoners geregistreerd.

De huidige aanwezigheid van logementhuizen in Genk is een restant uit het mijnverleden. Het ontstaan van de Genkse logementhuizen was nauw verbonden met de opkomende mijnindustrie. De eerste logementhuizen waren eigendom van de mijnen en boden huisvesting aan alleenstaande mijnwerkers die uit alle windstreken afzakten naar Limburg.

Na de tweede wereldoorlog werd massaal beroep gedaan op buitenlandse mijnwerkers: Italianen, Polen, Hongaren, Spanjaarden, Grieken,... Later werd beroep gedaan op Turkse en Marokkaanse mijnwerkers. Al deze mijnwerkers moesten een onderkomen vinden. Mijnwerkersgezinnen werden gehuisvest in de tuinwijken; vrijgezellen en alleenstaanden daarentegen verbleven in logementhuizen. Door de snelle groei van het aantal arbeidskrachten was de mijn verplicht beroep te doen op particulieren die kamers verhuurden aan alleenstaande mijnwerkers. Dit gebeurde aanvankelijk onder streng toezicht van de mijn. Na de sluiting van de mijnen (Zwartberg: 1966 – Waterschei: 1987 – Winterslag: 1988) werden de logementhuizen die eigendom waren van de mijn verkocht. Sommigen werden omgebouwd tot appartementen of kregen een andere bestemming. (RIMO Limburg, 1997, p5).

In een tijdspanne van twintig jaar veranderde de bewonerspopulatie in de logementhuizen grondig. Kamers en bedden van ex-mijnwerkers werden ingenomen door mannen die door allerhande omstandigheden aangewezen waren op een gemeubelde kamer: een scheiding of mislukte relatie, schulden, ontslag uit een instelling, een verslavingsproblematiek of een uithuiszetting. De nieuwkomers – vanaf nu spreken wij van kamerbewoners – kwamen niet omwille van hun brood ((job in de mijn) maar wegens problemen op een kamer terecht. Bovendien was er geen controle meer van de mijnbazen zodat 'het wonen op een kamer' al snel evolueerde tot één van de slechtste segmenten op de private huurmarkt. (TerZake 11-2007, p66).

Aanvullend op het kamerdecreet (daterend van 4 februari 1997) keurde de Genkse gemeenteraad op 24 april 2003 een politiereglement op kamers goed.

Om te voldoen aan het politiereglement moesten de meeste logementhuizen grondig gesaneerd worden. Bij aanvang van de sanering bedroeg het maximum aantal bewoners van kamerwoningen in Genk 391 personen, verspreid over een 30 kamerwoningen met een bezetting tussen 2 en 36 personen.

De nieuwe reglementering legde voor de logementhuizen een minimum kameroppervlakte op van 12m². Dit zorgde voor een drastische afbouw van het aantal kamers. Er werd voorzien dat wanneer alle panden zouden gesaneerd worden volgens de normen van het nieuwe reglement, het aantal plaatsen zou gereduceerd worden tot 266.

In oktober 2008 telden wij nog slechts 168 bewoners, waarvan 16 personen gehuisvest waren in het woonproject van Nieuw Dak. Het aantal kamerwoningen werd eveneens gehalveerd.

Tijdens de saneringswerken verhuisden een aantal bewoners naar andere logementhuizen of kamerwoningen. Anderen werden gehuisvest door Nieuw Dak of kregen in afwachting van hun herhuisvesting, tijdelijk onderdak in het voormalige logementhuis 'hotel Continental', waar er onder toezicht van caw Sonar noodopvang werd georganiseerd.

Sommigen vonden hun eigen oplossing maar een vrij grote groep logementbewoners had te maken met ambtshalve uitschrijving, namelijk de zogeheten 'postbuslogeurs'.

Het is over deze groep 'postbuslogeurs' dat dit rapport handelt.

Wij vroegen ons af waarom een omvangrijke groep mannen een logementkamer huurt zonder er effectief te wonen?

Om zicht te krijgen op de motieven van de postbuslogeurs gingen wij op zoek naar personen die in anonimiteit bereid waren ons hierover te woord te staan.

Daar wij, bij aanvang van dit onderzoek, noch over namen, noch over de mogelijke verblijfplaatsen van (uitgeschreven) postbuslogeurs beschikten, nam onze zoektocht veel tijd in beslag. Ook waren niet alle gecontacteerde logeurs bereid om hieraan mee te werken!

Tussen januari en november 2008, bereikten wij met onze bevraging 10 logementbewoners afkomstig uit 6 verschillende logementhuizen waarvan u hier de neerslag leest.

Wij beseffen maar al te goed dat dit rapport geen weergave is van een wetenschappelijk onderzoek. Toch zijn wij ervan overtuigd dat het een verhelderend beeld kan scheppen en misschien wel een andere kijk kan geven op de problematiek van postbuslogeurs.

Wij hebben ook getracht een aantal linken te leggen tussen de postbusproblematiek en aanverwante onderwerpen zoals de schuldenproblematiek, ambtshalve schrappingen, referentieadressen, bewonerstatuten en uitkeringen. Hiervoor worstelden wij ons door, voor de leek alleszins, complexe regelgevingen.

Naast de aandacht voor een aantal knelpunten, hebben wij een handvol aanbevelingen meegegeven. Voldoende stof voor het uitwerken van een actieplan ?

Tenslotte wil ik het niet nalaten iedereen te bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan dit rapport. Op de eerste plaats gaat mijn dank uit naar de logementbewoners en ex-bewoners die bereid waren mee te werken aan de bevraging, vrijwilligers van Wasda die mij de weg wezen naar enkele postbuslogeurs. Ik dank Ria voor haar openhartig verhaal, Roger Deglein (RIMO Limburg) voor het opzoekwerk, Inge Kelchtermans voor de bijdrage vanuit het OCMW Genk.

Genk, april 2009.

*Magda Remans
opbouwwerkster
RIMO Limburg*

aan het woord RIA, MOEDER VAN DIRK

Omwille van privacy werden fictieve namen gebruikt.

“Ik wil jullie mijn verhaal vertellen omdat ik hoop, hiermee te kunnen voorkomen dat andere ouders meemaken wat ikzelf allemaal heb moeten doorstaan. Voor mij is het nu eenmaal te laat! Maar misschien kunnen andere ouders nog geholpen worden.” (Ria)

WAT VOORAF GING

Mijn zoon Dirk is van 1969. Hij is nu dus 39. Alhoewel ik altijd getracht heb om mijn best te doen, heeft hij - zo denk ik er nu over - een ongelukkige jeugd gehad. Mijn man dronk. Regelmatig kreeg ik slaag. Noodgedwongen zocht ik dan met mijn zoontje onderdak in een opvangtehuis.

Mijn zoon was getalenteerd; hij speelde toneel en was een pientere kerel. Op zijn 21ste trouwde hij. Van een veelbelovende toekomst kwam er maar weinig in huis. Op zijn 24ste eindigde zijn huwelijk in een scheiding. Nietsvermoedend ontdekten wij dat mijn zoon al een tijd gokverslaafd was. Zijn verslaving veroorzaakte een breuk in zijn huwelijk.

Na zijn scheiding, trok Dirk in bij een kennis. Samen deelden ze een appartement.

Zijn verdere leven was getekend door wisselende relaties. Van tijd tot tijd woonde hij in bij één of andere vriendin. Telkens als een relatie afsprong werd hij opnieuw opgevangen tot in 1998 ook de relatie met zijn laatste vriendin spaak liep. Toen stond hij met pak en zak bij mij voor de deur en nam ik hem in huis, terwijl hij ingeschreven werd bij zijn vader.

AMBTSHALVE UITSCHRIJVING

Zijn vader werd enkele keren geconfronteerd met een uitvoerend beslag van deurwaarders. Daarom stapte hij naar de rechtbank om onze zoon bij hem te laten uitschrijven. Ten gevolge van de ambtshalve uitschrijving bij zijn vader, werd hij automatisch ambtshalve bij mij ingeschreven want in werkelijkheid verbleef hij bij mij. Wij zijn nu in november 2003.

Omdat ik wist dat Dirk, omwille van schulden, niet bij mij kon gedomicilieerd blijven, ben ik onmiddellijk op zoek gegaan naar een logementkamer.

In de loop van december 2003 kon hij terecht in een logementhuis in Waterschei.

Hij betaalde er € 230 per maand voor een kamer, zonder over een sleutel te beschikken!

Na 16 maanden huren, werd hij in april 2005, ook daar ambtshalve uitgeschreven.

Ik vermoed dat de huisbaas weet had van controles die plaatsvonden. En eigenlijk verhuurde hij zijn kamers dubbel, denk ik, want eerder had ik echt moeten aandringen om een sleutel te krijgen.

Opnieuw betekende een ambtshalve uitschrijving uit het logementhuis een ambtshalve inschrijving bij mij. En wat doe jij dan als moeder als je zoon nergens terecht kan? Het blijft immers je kind ongeacht zijn leeftijd.

Ik heb hem dan voor de keuze gesteld: hulp aanvaarden, opvang zoeken of ook overgaan tot schrapping? Maar een eenvoudige keuze was het niet, met alle gevolgen van dien!

IN BESLAGNAME VAN MIJN INBOEDEL

Tussen 2005 en 2007 werd ik tweemaal geconfronteerd met in beslagname van mijn inboedel door deurwaarders.

Mijn zoon had de papieren achterwege gehouden en ik werd met de neus op de feiten gedrukt. Mijn inboedel werd opgeschreven en in beslag genomen. Op aanraden van deurwaarder B. kocht ik mijn eigen inboedel terug. De aanvankelijke schuld van mijn zoon bedroeg 700 €. De terugkoopwaarde bedroeg € 2.500 en ik moest nog € 200 betalen om de ‘terugkoop’ te melden aan andere deurwaarders. En dan gebeurde het volgende!

Tijdens een kort verblijf bij een vriendin, brachten mijn burens mij op de hoogte dat mijn huis werd leeggehaald. Dit was op een donderdag. De betrokken deurwaarder had geen weet van het eerder uitvoerend beslag en mijn terugkoop.

Teneinde raad nam ik onmiddellijk contact op met het OCMW. De medewerkster van de tweede deurwaarder werd op de hoogte gebracht van de terugkoop. De bewijzen van de afkoop werden doorgefaxt. De betrokken deurwaarder reageerde hierop met de boodschap dat de ‘terugkoopgoederen’ onvoldoende omschreven waren.

Nadat het OCMW nogmaals contact opnam met de deurwaarder, ging die ermee akkoord dat sommige goederen mochten behouden blijven. Aan de hand van referentienummers mocht ik deze goederen gaan afhalen bij de deurwaarder.

De volgende dag – het was toen vrijdagvoormiddag - ging ik met mijn vriendin naar de deurwaarder. Daar lazen wij op een bordje met de openingsuren dat het kantoor pas namiddag geopend was. In de namiddag keerden wij terug naar het kantoor. Toen hing er een papier met de boodschap dat het kantoor die namiddag ‘uitzonderlijk’ gesloten was.

Zaterdag werd mijn hele inboedel verkocht!

WAT NU DOEN?

In paniek nam ik tussen die donderdag en zaterdag contact op met de eerste deurwaarder. Mij werd geadviseerd om over te gaan tot dagvaarding en een schadevergoeding te eisen.

Ik schreef een brief naar de ‘orde van gerechtsdeurwaarders’ (en meldde dat een beëdigd ambtenaar naar willekeur had gehandeld.) Vrijwel onmiddellijk ontving ik per kerende post een brief terug waarin zij schreven niet bevoegd te zijn. Ik werd doorverwezen naar de ‘geschillencommissie’.

Ik richtte mij tot de geschillencommissie. Pas na 2 maanden volgde een antwoord van de commissie. Ik werd verzocht een onafhankelijk rechter te raadplegen.

Omdat ik niets meer te verliezen had, want ik was toch al alles kwijt, nam ik contact op met een advocaat. Die overtuigde mij de procedure stop te zetten omdat ik te weinig bewijskracht had om aan tonen dat ik niet op de hoogte was van het tweede beslag!

TIJDELIJKE OPVANG

Door heel de situatie belandde mijn zoon eind 2007 in een opvangcentrum in Genk om van daaruit naar de Oude Burelen te verhuizen. Daar kon hij niet aarden. Op eigen initiatief verliet hij het centrum en trok naar Diest. Toen hij opnieuw contact zocht met mij ben ik hem gaan ophalen. Hij vond enkel een slaappleaats voor één nacht.

Gelukkig was hij nog niet ambtshalve uitgeschreven in de Oude Burelen.

Sedert februari 2008 huurt hij met de hulp van het OCMW een appartement in Zwartberg. Alhoewel het er vochtig is, kwam dit toch als een geschenk uit de hemel. Nu hij weer op eigen benen staat, is het aan hem om er iets van te maken. Maar de angst dat het misloopt blijft bestaan.

Nog steeds ben ik geleend geld aan het terugbetalen. Ik ben vrienden kwijtgespeeld. Sommige momenten zag ik het zelf ook niet meer zitten. Ik ondervond veel onwil en onkunde.

Ik ben ervan overtuigd dat mijn probleem geen alleenstaand geval is en vermoed dat er ook andere ouders in mijn schoenen staan.

Eigenlijk zouden er veel meer woongelegenheden moeten komen voor jongens, zoals mijn zoon, waar ze kunnen wonen onder toezicht en toch een stukje vrijheid kunnen behouden.

december 2008

hoofdstuk 1

POSTBUSLOGEURS

1. WAT VERSTAAN WIJ ONDER POSTBUSLOGEURS?

Vermits wij, buiten de mijnstreek, elders in Vlaanderen nergens een omschrijving vinden van ‘postbuslogeurs’ verwijzen wij naar de volgende omschrijving. Tijdens de bevraging vingen wij ook de term ‘adreshuurders’ op.

POSTBUSLOGEURS

- Zij huren enkel een gemeubelde kamer om een domiciliëringadres te hebben. Velen onder hen leven met schulden. Niet zelden hebben zij af te rekenen met deurwaarders. In realiteit wonen zij samen met familieleden, kennissen of een vriendin. Om de samenwonenden niet mee te slepen in hun schulden hebben zij een eigen adres nodig. Onder de postbuslogeurs treffen wij ook enkele mensen aan die een kamer huren om hun werkloosheidsuitkering te behouden, een vervangingsinkomen te ontvangen of om een hogere uitkering te genieten als alleenstaande.
(RIMO Limburg, logementbewoners in Genk, 1997, p10 – 11).
- Niet alle personen die gedomicilieerd staan op één van de logementhuizen wonen daar ook effectief. Dit fenomeen staat beter bekend onder de benaming ‘postbuslogeurs’. Vaak nemen mensen een fictief (relatief goedkoop adres) in één van de logementhuizen om zo te ontsnappen aan bijvoorbeeld een deurwaarder of om bijvoorbeeld recht te hebben op een hogere uitkering.
(OCMW Genk, onderzoeksrapport logementbewoners, Inge Kelchtermans, 2003, p2).
- Tijdens de bevraging werden postbuslogeurs aanzien als personen die een bed of een kamer huren in één van de logementhuizen maar er in werkelijkheid niet wonen of er enkel sporadisch verblijven. Hun post komt er toe en wordt er regelmatig afgehaald.
(RIMO Limburg, 2008).
- Het huren van een logementkamer als domicilie en/of postadres wordt vaak aanzien als een vorm van domiciliefraude.
Binnen de sociale huursector wordt domiciliefraude omschreven als
 - 1) het niet-officieel inwonen van partners, kinderen of andere personen,
 - 2) het niet-bewonen van de gehuurde woning,
 - 3) het niet-aangeven van domiciliëring van bewoners die op het adres wonen.VNA werkgroep huisvesting)

ADRESHUURDERS

- Adreshuurders zijn personen die een adres huren om hun ‘code als gezinshoofd’ te behouden of een adres huren omwille van ‘schulden’.
De wijkagent controleert, komt langs of belt.
(bron: uit gesprek met de Justitieantenne)

2. VERHURING AAN POSTBUSLOGEURS

In het verleden, in de periode voor de sanering van de logementhuizen in Genk, stelden wij meermaals vast dat sommige logementuitbaters graag hun kamers verhuurden aan postbuslogeurs.

- Bij de zoektocht naar een kamer werd ons telefonisch meegedeeld dat er enkel kamers beschikbaar waren voor een adres (domicilie).
- In logementhuis X werd eenzelfde kamer dubbel verhuurd. Dit werd nog eens bevestigd in de getuigenis van de moeder van een logementbewoner die vertelde dat haar zoon niet eens over de sleutel van zijn kamer beschikte.
- Uit gesprekken met logementbewoners vernamen wij dat tweepersoonskamers meestal slechts bewoond werden door één kamerbewoner.

hoofdstuk 2

MOTIEVEN VAN POSTBUSLOGEURS

1. WIE ZIJN DE BEVRAAGDEN?

In de loop van 2008 polsten wij aan de hand van een vragenlijst bij 10 postbuslogeurs naar hun motieven.

De bevroagden hadden allemaal een logementverleden of woonden op het moment van de bevraging nog op logement. Samen waren zij afkomstig uit 6 logementhuizen. Eén persoon was op het moment van de bevraging ambtshalve geschrapd.

De woonsituatie van de bevroagde personen moeten wij zien als een momentopname.

Sommige personen vertelden ons dat zij bepaalde periodes effectief op logement woonden en andere periodes er enkel een adres hadden.

Wij hebben tijdens de bevraging slechts 2 personen ontmoet die zichzelf beschouwden als echte 'postbuslogeurs' en uitdrukkelijk bevestigden niet op logement te wonen of te verblijven.

LEEFTIJD

- 5 personen zijn tussen 35 – 44 jaar.
- 4 personen zijn tussen 45 – 54 jaar.
- 1 persoon is tussen de 55 – 64 jaar.

BURGERLIJKE STAAT

- 6 personen zijn wettelijk gescheiden.
- 2 personen zijn feitelijk gescheiden.
- 1 persoon is altijd alleenstaand gebleven (gepensioneerd mijnwerker).
- 1 persoon is alleenstaand, was samenwonend.

INKOMEN

- 1 persoon heeft een pensioen.
- 1 persoon heeft een invaliditeitsuitkering.
- 3 personen zijn volledig werkloos.
- 1 persoon trekt stempelgeld en volgt een herscholing.
- 4 personen werken (via activeringsprogramma's)

NATIONALITEIT

- Algerije 1
- België 5
- Italië 2
- Turkije 1
- Hongarije 1

2. WOONSITUATIE VAN DE BEVRAAGDEN

2.1. Huurprijs huidige logementkamer of laatst gehuurde kamer

- Huurprijs tussen 175 € tot 200 € 1 persoon
- Huurprijs tussen 201 € tot 250 € 5 personen
- Huurprijs tussen 251 € tot 275 € 3 personen
- Huurprijs van 300 € 1 persoon

2.2. Huidig domicilieadres van de bevroagde postbuslogeurs

- geen adres wegens ambtshalve schrapping 1 persoon
- appartement op private huurmarkt 2 personen
- studio op private huurmarkt 1 persoon
- samenwonend, in appartement van vriendin 1 persoon
- studio sociale huisvesting 2 personen
- huurt logementkamer 2 personen
- is verhuisd naar een andere logementkamer 1 persoon

2.3. Bewoning tijdens het huren van een logementkamer

- woonde nooit effectief op logement 2 personen
- woonde af en toe op logement, overigens bij familie en vrienden 2 personen
- woonde niet op logement maar bij nieuwe vriendin tijdens de periode van feitelijke scheiding 1 persoon
- woonde niet op logement maar feitelijk samen met vriendin, . . 3 personen
- woonde een periode samen met een vriendin, dan weer op logement 1 persoon
- woont een half jaar op logement en een half jaar in buitenland 1 persoon

2.4. Wonen op logement

De redenen waarom de bevroagde personen op logement gingen wonen zijn vrij uiteenlopend. Hier volgt een kleine opsomming.

- “Ik ben op logement terechtgekomen na mijn scheiding, dertig jaar geleden. Tussentijds heb ik periodes bij mijn familie gewoond. Dat is ondertussen 15 jaar geleden.”
- “Na mijn scheiding werd mijn huis verkocht en ben ik op logement gaan wonen. Sedertdien heb ik gewoond in een studio en vervolgens in verschillende logementen. Sommige periodes was ik postbuslogeur.”
- “Na het sterven van mijn moeder ben ik op logement gaan wonen. Toen verbleef ik overdag bij mijn vader en ’s avonds op logement. Daarna heb ik een periode volledig op logement gewoond. Sedert ik mijn nieuwe vriendin leerde kennen, verblijf ik veel bij haar.”
- “Ik ben als mijnwerker terechtgekomen op logement en heb nooit gezocht naar een studio of appartement.”
- “Ik ben op logement gaan wonen na mijn scheiding. Nu huur ik een studio maar feitelijk woon ik samen met mijn vriendin.”
- “Ik ben op logement beland na ontslag uit het huis van bewaring in Wortel waar ik verbleef wegens landloperij. Daar ik als kind mijn ouders verloor, werd ik grootgebracht in verschillende tehuizen. Ik had geen weet van het bestaan van sociale woningen of andere huisvestingsmogelijkheden.

Later heb ik zowat overal gewoond: in een studio, in een caravan, in een huis, samenwonend bij een vriendin en dan weer op logement. Ik was ook dakloos en een tijdlang zonder adres, om dan weer op logement terecht te komen.”

- “Ik huurde een logementkamer in afwachting van mijn scheiding.”
- “Ik heb een logementkamer gevonden nadat mijn ouders problemen hebben gehad met deurwaarders en ik niet langer bij hen kon wonen.”

2.5. Motieven van postbuslogeurs

Motieven per respondent

MOTIEF / RESPONDENT	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Tot.
Eigen schulden	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	7
Schulden van partner	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Partner, familie vrijwaren van schulden	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	5
Deurwaarder	1	1	0	0	0	1	0	1	0	1	5
Hogere uitkering	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	5
In afwachting op wettelijke scheiding	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2
Verblijf in buitenland	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Verblijf op camping / in illegale bouw	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Kan geen domicilie krijgen waar ik verblijf	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	6
Relationele motieven	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	6
Andere motieven	1	0	0	0	0	1	0	1	1	0	4
	7	3	4	3	3	8	3	6	2	5	44

De meest voorkomende motieven

MOTIEVEN	AANTAL RESPONDENTEN
Eigen schulden of schulden van partner	8
Relationele motieven	6
Omdat ik geen domicilie kan krijgen waar ik woon	6
Omwille van de deurwaarders	5
Om mijn familie niet in problemen te brengen door mijn schulden	5
Financiële redenen (hogere uitkeringen)	5
In afwachting op mijn wettelijke scheiding	2
Omdat ik woonde op een camping / in illegale bouw	2
Omwille van verblijf in buitenland	1
Omwille van andere motieven	
* drankproblemen	1
* omdat ik oud ijzer rondhaalde en een adres nodig had	1
* omdat ik dacht dat een adres hebben verplicht is	1
* omdat ik van mening was mijn uitkering te verliezen	1

SCHULDEN

Elk van de bevroegden gaf meerdere motieven aan voor het 'niet-bewonen van zijn logementkamer'. Wij merken op dat een aantal motieven met elkaar te maken hebben, zeker als het gaat om een schuldenproblematiek.

De meeste respondenten die 'schulden' als motief benoemden, haalden ook de volgende motieven aan:

- de deurwaarders,
- het vrijwaren van hun familie van schulden,
- het niet kunnen krijgen van een domicilieadres waar ze effectief wonen.

Opmerkelijk is dat 8 van de 10 bevroegden 'schulden' hebben opgegeven als één van de motieven om te leven als postbuslogeur of niet effectief te wonen op logement.

RELATIONELE MOTIEVEN

Naast het argument 'schulden' werden 'relationele oorzaken' bijna even vaak aangegeven als motieven, door postbuslogeurs. Zij kozen meestal voor het behoud van hun eigen adres (logementkamer) tijdens een nieuwe relatie.

De volgende argumenten werden door de respondenten aangehaald:

- "Ik heb schrik voor het stuklopen van een relatie."
- "In het verleden ben ik alles kwijtgeraakt. Ik wil niet dezelfde fout maken."
- "Mijn partner wil haar zelfstandigheid niet opgeven."
- "Zelf verhuizen is mijn eigen stek opgeven."
- "Ik wil zelfstandig blijven, ook op financieel vlak."
- "Samenleven met de kinderen van de andere ouder is niet eenvoudig."
- "Mijn relatie kent ups en downs, is labiel."
- "Ik heb angst om mij te binden aan een nieuwe partner."
- "Ik heb te lang alleen geleefd."

FINANCIËLE MOTIEVEN

Financiële motieven nemen ook een belangrijke plaats in bij de argumenten van postbuslogeurs.

Wij geven hier enkele voorbeelden.

- "Ik had schulden voor mijn huwelijk. Later kwamen ze die verhalen bij mijn vrouw. Ik ben noodgedwongen gescheiden van tafel en bed en op logement gaan wonen. Ik wil mijn gezin leefbaar houden. Mijn vrouw en kinderen mogen niets tekort komen."
- "Mijn vriendin zit in een collectieve schuldenregeling. Als wij zouden gaan samenwonen, stijgt niet alleen haar huishuur maar daalt ook haar kindergeld en werkloosheidsuitkering. Bovendien is de kans groot dat de schuldbemiddelaar het leefgeld van mijn vriendin vermindert om sneller haar schulden te kunnen afbetalen. Mijn vriendin wil niet dat zij financieel afhankelijk wordt van mij. Dat is geen gezonde situatie."
- "Ik wil mijn vriendin niet laten opdraaien voor mijn schulden. Dat is niet goed voor een relatie. Daarom heb ik nood aan een eigen adres."

ECHTSCHIEDING ALS MOTIEF

Twee personen vertelden ons dat zij het huren van een logementkamer zagen als een tijdelijke oplossing in afwachting van hun wettelijke scheiding. Eén van hen, inmiddels samenwonend met en gedomicilieerd bij zijn nieuwe vriendin, vertelde ons dat hij gedurende 2 jaar een logementkamer huurde terwijl hij feitelijk reeds samenwoonde bij zijn nieuwe vriendin.

ANDERE MOTIEVEN

De overige motieven die werden opgegeven zijn eerder uitzonderlijk.

- Zo ontmoetten wij één logementbewoner die in het verleden een tijdlang woonde in een caravan, terwijl hij zijn domicilie had op logement. Gelijkzeitig huurde hij een stuk grond voor het opstapelen van oud ijzer dat hij ophaalde, als broodwinning.
- Een andere persoon verbleef in een achterbouw bij kennissen terwijl hij officieel op logement woonde.
- Een derde persoon, een gepensioneerde mijnwerker, verbleef de helft van het jaar in het buitenland en was gedomicilieerd in een logementhuis.

hoofdstuk 3

DE AMBTSHALVE SCHRAPPING

Tijdens de saneringsperiode van de logementhuizen in Genk, werden tussen 1 januari 2004 en 1 januari 2009, 129 logementbewoners ambtshalve geschrapt. (bron:stad Genk)

Een vergelijking van het aantal ambtshalve geschrapte personen met het aantal beschikbare plaatsen (bedden) bij aanvang van de sanering, geeft ons een verhouding van 1 op 3.

Deze gegevens bevestigen ongetwijfeld het vermoeden dat er in de logementhuizen een groot aantal postbuslogeurs zijn domicilie had.

Het lijkt ons aangewezen om in het kader van de postbusproblematiek, ons te verdiepen in de procedure en de gevolgen van ambtshalve schrappingen.

Tijdens de bevraging van postbuslogeurs, stelden wij vast dat weinig personen zicht hadden op de procedure die gevolgd werd bij ambtshalve schrapping.

Eén van de bevraagde postbuslogeurs, vertelde ons zelfs dat hij via zijn ziekenfonds vernam dat hij ambtshalve uitgeschreven was. Hij werd niet op de hoogte gebracht van de bezoeken van de wijkagent en betaalde nietsvermoedend, zelfs zijn huur verder.

1. WAT IS EEN AMBTSHALVE SCHRAPPING?

Om een omschrijving te vinden van het begrip ‘ambtshalve schrapping’ vergeleken wij de websites van enkele gemeenten.

Wij stelden een zekere nuancering vast in de interpretatie en toepassing van ambtshalve schrappingen.

Wij geven hier enkele voorbeelden van begripsomschrijving.

- Als een inwoner *na uitgebreid onderzoek* niet meer in de gemeente kan aangetroffen worden, *kan* het college van burgemeester en schepenen deze ambtshalve schrappen uit de bevolkingsregister. (Bron: website Oostrozebeke)

- Bij vaststelling dat *iemand de stad verliet en niet meer op te sporen valt*, schrapt het college van burgemeester en schepenen deze persoon uit het bevolkingsregister.

Het gevolg is dat deze persoon niet langer in regel is met eender welke administratieve regel en zijn/haar identiteitskaart wordt vernietigd.

(bron: website stad Antwerpen)

- Soms wordt vastgesteld dat iemand *niet meer verblijft op het adres van inschrijving*.

Indien ook niet kan worden vastgesteld waar hij/zij wel verblijft, wordt deze persoon ambtshalve geschrapt.

Dat betekent dat men administratief eigenlijk niet meer bestaat in België.

Wie zich in een dergelijke situatie bevindt kan zich enkel in regel stellen door zo snel mogelijk een correct adres mee te delen aan het stadsbestuur.

(bron: website stad Genk)

Alle vaststellingen inzake de woonplaats gebeuren door de wijkagenten. (= procedure). De beslissingen tot in- of afschrijving gebeuren binnen de afdeling burgerzaken, behalve de ambtshalve in- of afschrijvingen (dus: zonder akkoord van de betrokkene).

Deze gebeuren uitsluitend via een beslissing van het college van burgemeester en schepenen.

2. REGELGEVING EN WETTELIJK KADER

De regelgeving in verband met ‘ambtshalve schrapping, ambtshalve inschrijving en ambtshalve uitschrijving’ vinden wij terug in de volgende (wet)teksten.

Het valt ons op dat er vanuit Binnenlandse Zaken een actieplan werd gelanceerd met oog op het verminderen van het aantal ambtshalve afvoeringen. Ook het VVSG onderschreef het actieplan dat moest leiden tot een beperking van het aantal ambtshalve afvoeringen.

Omwille van de ingrijpende gevolgen voor de persoon in kwestie zou een ambtshalve uitschrijving eerder een uitzondering dan een regel mogen zijn!

De wet van 19 juli 1991, betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten.

De finaliteit van deze wet is elke persoon, die daadwerkelijk en legitiem zijn hoofdverblijfplaats heeft in een Belgische gemeente, te registreren in de gemeentelijke bevolkingsregisters.

Het basisbesluit van 16 juli 1992 en de algemene onderrichtingen, in gecoördineerde versie van 27 april 2007, betreffende het houden van de bevolkingsregisters.

Ibz (Intérieur Binnenlandse Zaken) stelde een actieplan op voor het verminderen van het aantal ambtshalve schrappingen:

- de ambtshalve afvoering van een persoon uit de registers door een beslissing van het college van burgemeester en schepenen kan slechts na *nauwgezet* en *omstandig onderzoek* waaruit onmogelijk blijkt de nieuwe hoofdverblijfplaats van deze persoon te bepalen (artikelen 8 tot 14 KB 16 juli 1992 en nrs 78 tot 82 – algemene onderrichtingen 27 april 2007).
- de ambtshalve afvoering heeft *ingrijpende administratieve, fiscale, politieke en /of sociale implicaties*, zodat de schrapping van ambtswege *een uitzonderingsmaatregel* moet blijven.
- de gemeentebesturen hebben de wettelijke en reglementaire verplichting om *actief de personen op te sporen* die in hun gemeente hun *hoofdverblijf* hebben en niet geregistreerd zijn in hun registers en dit met medewerking van de lokale politie. (zie artikelen 8,9 en 14 KB 16 juli 1992).
de VVSG benadrukt dit ook in haar schrijven van 2 oktober 2006 in verband met het terugdringen van het aantal ambtshalve afvoeringen.

3. PROCEDURE VAN AMBTSHALVE SCHRAPPING

Alle vaststellingen inzake iemands’ woonplaats en bewoning gebeuren door de wijkagenten.

De volgende informatie, beschrijft het verloop van de procedure tot ambtshalve schrapping, overgenomen uit het dossier ‘ambtshalve geschrapt’, dat samengesteld werd door de LSO-werkgroep dialoog OCMW’s - algemeen welzijnswerk en dateert van juni 2008.

HET ONDERZOEK DOOR DE WIJKAGENT

- Als de politie (wijkagent) vermoedens heeft dat de betrokkene niet langer op een adres verblijft of als er nieuwe huurders zijn die zich er wensen in te schrijven, toetst de politie aan de hand van een aantal parameters of de betrokkene nog op het adres verblijft.
Er wordt bijvoorbeeld informatie opgevraagd bij de burens en bij familieleden. Ook in het weekend gaat de politie kijken.
- Als er aan de hand van deze parameters blijkt dat de persoon in kwestie niet meer op het adres verblijft, wordt er een voorstel tot ambtshalve schrapping uitgeschreven (administratieve procedure) en een PV opgemaakt (gerechtelijke procedure).
- Op basis van dit voorstel zal het college van burgemeester en schepenen overgaan tot een ambtshalve schrapping.

- De dag voor de vergadering van het schepencollege wordt op het rijksregister nog nagekeken of de persoon in kwestie elders een adres heeft.
(Bron: LSO-werkgroep dialoog OCMW's – Algemeen Welzijnswerk).

DE DUUR EN HET VERLOOP VAN HET ONDERZOEK EN DE PROCEDURE

- Tussen de eerste vaststellingen door de wijkagent en de effectieve schrapping zitten 2 tot 3 maanden, tenzij het gaat om een dringend geval (vb. een misdadiger).
- Tijdens die termijn zal de wijkagent verschillende controles uitvoeren en tot 4 maal toe een kaartje in de bus steken met de vermelding dat de persoon in kwestie zich met zijn/haar identiteitspapieren dient te melden bij de politie.
- De wijkagent maakt hiervan een verslag en bezorgt dit aan de dienst bevolking.
- De beslissing tot ambtshalve schrapping ligt bij het college van burgemeester en schepenen.
- Er zijn geen wettelijke termijnen of 'deadlines' vastgelegd voor de verschillende stappen in de procedure.
(Bron: LSO-werkgroep dialoog OCMW's – Algemeen Welzijnswerk).

HOE WORDT DE BETROKKENE OP DE HOOGTE GEBRACHT VAN ZIJN AMBTSHALVE SCHRAPPING?

- Daar er wordt vanuit gegaan dat de betrokkene geen adres heeft, wordt hij/zij niet op de hoogte gebracht van de ambtshalve schrapping.

4. DE GEVOLGEN VAN EEN AMBTSHALVE SCHRAPPING

Een ambtshalve schrapping heeft verregaande gevolgen. De persoon in kwestie is niet langer in regel met eender welke administratieve regel.

Via het rijksregister worden de volgende instellingen verwittigd: de sociale zekerheidsinstellingen, de pensioendiensten, de uitbetalingskassen voor werkloosheidsuitkeringen, kinderbijslagfondsen, kassen voor jaarlijkse vakantie, ziekenfondsen, arbeidsongevallenverzekeraars, fondsen voor bestaanszekerheid, gewestelijke huisvestingsmaatschappijen, kind en gezin, VDAB, BGDA, OCMW. De ambtshalve schrapping heeft ingrijpende administratieve, fiscale, politieke, en/of sociale gevolgen.

ADMINISTRATIEVE GEVOLGEN

- Men heeft geen geldige identiteitskaart meer.
- Administratief gezien, bestaat men niet meer.
- Men ondervindt problemen met de bankinstellingen.

POLITIEKE IMPLICATIES

- Men wordt geschrapt van de kieslijsten
- Men kan zijn stemrecht niet meer uitoefenen.

SOCIALE GEVOLGEN

- Men dreigt sociale rechten te verliezen: ziekteverzekering, kinderbijslag, VDAB, aanvraag pensioen, ...
- Het wordt moeilijk om werk te vinden.
- Het gevaar bestaat om in de illegaliteit te verdwijnen want men staat nergens nog officieel ingeschreven.
- Men ondervindt gevolgen op vlak van erfenisrechten.
- Men heeft geen toegang meer tot sociale huisvesting.

5. HET ONGEDAAN MAKEN VAN EEN AMBTSHALVE SCHRAPPING

Om een ambtshalve schrapping ongedaan te maken, volstaat een inschrijving via een nieuw domicilieadres of via een referentieadres.

DOMICILIEADRES

Na het doorgeven van uw nieuw adres, vindt er steeds een controle plaats door de wijkagent om vast te stellen dat u werkelijk op het aangegeven adres woont.

Met een document dat u van de wijkagent ontvangt, meldt u zich bij de dienst bevolking (burgerzaken) van de gemeente.

U wordt weer ingeschreven in de bevolkingsregister en krijgt een nieuwe identiteitskaart.

REFERENTIEADRES

Personen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats (meer) hebben en niet meer ingeschreven zijn in de bevolkingsregister, kunnen in principe een referentieadres krijgen op het adres van het OCMW of bij een natuurlijk of rechtspersoon persoon. (zie verder, hoofdstuk 5).

Wanneer een persoon wordt ingeschreven in het bevolkingsregister onder de vorm van een referentieadres moet er duidelijk aangegeven worden dat het gaat om een referentieadres. Als gevolg hiervan kan het referentieadres nooit gelden als bewijs van samenwonen.

(bron: referentieadres voor daklozen: uit bijkomende toelichting in aanvulling op de omzendbrief van 21 maart 1997 - Jan Peeters).

Opgelet! Mensen met een verblijfsvergunning die ambtshalve geschrapt zijn, moeten in principe het land uit. Om zich opnieuw in te schrijven moeten zij een toelating vragen aan de dienst vreemdelingenzaken.

6. VOORSTELLEN EN BEDENKINGEN

Ons inziens, ligt het aantal ambtshalve schrappingen tijdens de saneringsperiode van de logementhuizen in Genk vrij hoog. In een tijdspanne van 5 jaar tijd werden er 129 logementbewoners ambtshalve uitgeschreven op een totale bezetting van 391 bedden.

Wij begrijpen dat omwille van de haalbaarheid, tijdens het saneringsproces, enkel logementbewoners werden opgevangen die geen huisvesting meer hadden.

Toch vragen wij ons terecht af, of een aantal ambtshalve uitschrijvingen kon vermeden worden.

Verwijzend naar het actieplan voor het verminderen van het aantal ambtshalve schrappingen, delen wij de bekommernis dat het aantal ambtshalve schrappingen zo beperkt mogelijk moet blijven en er voldoende stappen moeten ondernomen worden om deze te voorkomen.

VOORSTEL 1:**EEN AMBTSHALVE SCHRAPPING MOET EEN UITZONDERINGSMAATREGEL BLIJVEN.**

Alvorens een beslissing te nemen op vlak van ambtshalve schrapping pleiten wij:

- voor een goede communicatie met de betrokkene (ook al gebeurt dat via een kaartje in de brievenbus).
- voor een sociaal onderzoek (met raadpleging van sociaal netwerk o.a. diensten, straathoekwerk, vriendenkring, kennissen, ...).
- voor het kennen van de motieven van de postbuslogeurs (grote verschillen).
- voor het polsen naar de bereidheid van de postbuslogeur om mee te werken aan oplossingen (bijv. schuldenproblematiek, ...).

VOORSTEL 2:**EEN AANTAL VAN DE AMBTSHALVE GESCHRAPTE PERSONEN MOET AANSPRAAK KUNNEN MAKEN OP EEN REFERENTIEADRES.**

- personen met een (zware) schuldenproblematiek
- personen met onvoldoende middelen om een volwaardige verblijfplaats (woonst) te betalen, die wegvluchten uit hun kamer om te pendelen tussen logement, familie, lief en kennissen. Maar eigenlijk geen vaste stek hebben.

VOORSTEL 3:**OOK DE HUISBAZEN MOETEN, INDIEN NODIG, AANGEPAKT WORDEN (GESANCTIONEERD) OM DE VERHURING AAN POSTBUSLOGEURS TE BEPERKEN.**

- Sommige eigenaars verhuurden in het verleden hun kamers maar al te graag aan postbuslogeurs. Dit betekende voor hen ‘minder energieverbruik’ en maakte in sommige gevallen ‘dubbelverhuur van kamers’ mogelijk.
(Wij verwijzen in dit verband naar het verhaal van de moeder van een logeur.)

VOORSTEL 4:**EEN GOEDE COMMUNICATIE KAN PROBLEMEN VOORKOMEN. ONWETENDHEID SCHEPT VAAK PROBLEMEN!**

- Zo is het bijvoorbeeld aangewezen, om in geval van tijdelijke afwezigheid, dit te melden aan de stad (dienst bevolking): bijvoorbeeld een tijdelijke opname in een ziekenhuis of verpleeginrichting, een reis naar het buitenland, ...
- Een persoon mag niet ambtshalve geschrapt worden in de periode dat hij in een instelling, opvangcentrum of in de gevangenis verblijft.
- In België wonende vreemdelingen dienen reeds melding te maken van een verblijf in het buitenland van meer dan 3 maanden.
- Als een persoon van mening is onterecht ambtshalve geschrapt te zijn, is er een beroepsprocedure mogelijk bij Binnenlandse Zaken.

hoofdstuk 4

SCHULDENPROBLEMATIEK

Bij de bevraging van logementbewoners en postbuslogeurs, stelden wij vast dat ‘het hebben van schulden’ één van de doorslaggevende redenen is voor het huren van een postbusadres.

Voor 8 van de 10 bevroegden vormden ‘eigen schulden’ of ‘schulden van de partner’ de aanleiding voor het huren van een logementkamer, zonder effectieve bewoning.

5 personen gaven aan dat zij een logementkamer huurden om deurwaarders te ontlopen. Dezelfde 5 respondenten vertelden ons dat zij hun familie of (nieuwe) partner niet in de problemen wilden brengen.

Het lijkt ons zeker niet overbodig dieper in te gaan op de schuldenproblematiek.

Alhoewel wij ervan overtuigd zijn dat het beroep doen op schuldhulpverlening de meest aangewezen weg is om uit de schulden te geraken, is dat niet altijd evident!

Vaak is het een lange en moeilijke weg.

Inmiddels blijven wij ons afvragen hoe familie en partner beschermd kunnen worden?

Kan een openbare verkoop van inboedel voorkomen worden en kan de schade beperkt worden?

Wij gingen hiervoor ten rade bij het OCMW, de Justitieantenne en raadpleegden enkele websites.

1. BESLAGRECHT OP GOEDEREN OMWILLE VAN SCHULDEN

Wordt iemand door omstandigheden geconfronteerd met een uitvoerend roerend beslag (openbare verkoop) van zijn/haar inboedel, is het belangrijk om weten dat er slechts beslag kan gelegd worden op een beperkt aantal zaken van zijn/haar inboedel.

De wet voorziet een lijst van goederen die bij particulieren niet in beslag mogen genomen worden en maakt onderscheid tussen levensnoodzakelijke goederen en luxe goederen. Levensnoodzakelijke goederen mogen niet meegenomen worden!

Anderzijds mogen wij niet uit het oog verliezen welke risico's iemand loopt die gaat samenwonen met iemand met schulden.

Het verhaal van de moeder, eerder beschreven, is hiervan een sprekende getuigenis.

De goederen van de samenwonenden zijn meestal niet beschermd.

Bij uitvoerend beslag kunnen ook diens goederen worden aangeslagen, tenzij er sluitende eigendomsbewijzen voorhanden zijn.

Door het ‘samenwonen’ is er niets geregeld. Er bestaat in feite ‘één pot goederen’ waarvan het eigendomsrecht moet worden bepaald.

Schuldeisers kunnen namelijk aannemen dat hun schuldenaar eigenaar is van alle goederen, waarvan hij/zij het bezit heeft.

(Bron: Ongehuwd samenwonen, Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, p13,14).

De wet voorziet ook het recht op wederinkoop.

Dit biedt de mogelijkheid, om de beslagbare goederen die reeds werden opgeschreven te laten inkopen door een familielid, verwante of derde die u deze goederen dan terug in bruikleen mag stellen. De kostprijs voor wederinkoop schommelt meestal tussen € 750 en € 1.500.

Deze kost is eenmalig, gezien dezelfde goederen voor zover de procedure juist gevolgd wordt, slechts eenmaal in beslag kunnen genomen worden.

(Bron: www.elfri.be – inboedel op naam van iemand anders)

1.1. Welke goederen mogen niet in beslag genomen worden?

Zoals wij reeds vermeld hebben kan er slecht beslag gelegd worden op een beperkt aantal zaken van de inboedel. Bij betwisting is het de gerechtsdeurwaarder die beslist welke goederen 'luxegoederen' zijn.

Er mag geen beslag gelegd worden op de volgende goederen. (art 1408 Ger.W.)

- de 'levensnoodzakelijke goederen'

- beddengoed, kleding, linnengoed van de gezinsleden.
- kleerkast.
- wasmachine en strijkijzer.
- toestellen die noodzakelijk zijn voor de verwarming van de woning.
- 1 tafel en stoelen voor het hele gezin.
- vaatwerk (borden, tassen) en huishoudgerei.
- kasten voor het keukengerei en vaatwerk.
- 1 kookfornuis of microgolf.
- 1 frigo.
- 1 verlichtingstoestel per bewoonde kamer.
- alle voorwerpen, noodzakelijk voor mindervalide gezinsleden.
- voorwerpen van de kinderen ten laste die onder hetzelfde dak wonen (speelgoed, muziekinstrument, ...).
- kleine huisdieren, gezelschapsdieren.
- voorwerpen en producten noodzakelijk voor lichaamsverzorging.
- voorwerpen en producten noodzakelijk voor het onderhoud van de woning (stofzuiger, ...).
- gereedschap noodzakelijk voor het onderhoud van de tuin.

- de 'studiegoederen' van de beslagene en de kinderen.

Boeken en voorwerpen, nodig voor het voortzetten van studies, beroepsopleiding.

- de 'beroepsgoederen'

Die volstrekt nodig zijn opdat de beslagene zijn beroep verder kan uitoefenen tot een maximum van € 2.500.

- de 'levensmiddelen' en 'brandstoffen' die het gezin voor een maand nodig heeft.

- beperkt 'gezinsvee' en 'eten voor een maand'.

Minder geweten is dat er ook geen beslag gelegd mag worden op:

- voorwerpen die dienen voor het uitoefenen van de eredienst.
- goederen die vallen onder diplomatieke of consulaire onschendbaarheid.
- persoonlijke goederen die onverkoopbaar zijn (vb. chequeboekje, medicijnen).
- persoonlijke goederen die beperkt zijn in tijd (vb. maaltijdcheques).
- onverdeelde goederen moeten eerst verdeeld worden.
- inkomsten uit arbeid in de gevangenis.
- persoonlijke vergoedingen uit onrechtmatige daad (vb. morele schadevergoeding voor kwetsuren na slagen en verwondingen).

1.2. Hoe kan een uitvoerend beslag op de goederen van een samenwonende (partner, ouder, familielid) voorkomen worden?

Als iemand met schulden samenwoont, is er maar één manier om beslag op de goederen van de samenwonende te vermijden, met name het voorleggen van facturen op eigen naam, die van voor de periode van het samenwonen dateren.

(Bron: OCMW Genk).

Voorbeeld

Betaalt Jan zijn persoonlijke schulden niet meer af, dan kan zijn schuldeiser via de rechtbank beslag laten leggen op alle goederen die zich in de woning bevinden, ook op de voorwerpen van zijn vriendin Lies waarmee hij samenwoont.

Wil Lies voorkomen dat er op haar goederen beslag wordt gelegd, moet zij kunnen bewijzen dat zij er eigenaar van is. Wat geldt als eigendomsbewijs is een betaling of overschrijving met haar eigen kaart en de bijbehorende factuur.

Geloofwaardige documenten zijn facturen op haar naam. Zij moet dan ook kunnen bewijzen dat zij deze facturen betaalde en dat zij daarvoor over voldoende geld beschikte.

Het opmaken van een lijst van de inboedel en deze laten registreren op het registratiekantoor, is ook niet altijd een oplossing!

Er bestaat nog te veel onduidelijkheid hieromtrent. Veel hangt af van de betrokken gerechtsdeurwaarder. Zelfs al wordt een inboedellijst opgemaakt door een notaris, biedt dit nog geen sluitende garanties.

Bovendien moet de lijst al opgemaakt zijn en dateren van voor het samenwonen: een gedetailleerde omschrijving van de goederen is noodzakelijk en eigendomsbewijzen (facturen en bewijs van betaling met eigen kaart of overschrijving) moeten voorhanden zijn.

Registratie van de inboedel op het registratiekantoor (Dieplaan) is ook geen oplossing. Men betaalt hiervoor €35. Zeker als er al schulden waren voor de samenwoning, wordt dit gezien als een verdachte periode' en wordt er toch geen rekening gehouden met de registratie (OCMW Genk).

1.3. Hoe verloopt een uitvoerend beslag op inboedel en meubilair (roerende goederen)?

Belangrijk om weten is dat in geval van schulden, de schuldeiser niet zomaar beslag kan leggen op iemands' inboedel. Dit gebeurt enkel via een uitvoerende titel van de rechtbank (zoals een vonnis van de rechtbank of een dwangbevel van de overheid).

De procedure verloopt als volgt:

- De schuldeiser stuurt een ingebrekenstelling.
- De schuldeiser stap naar de rechtbank om een procedure in te leiden.
- De gerechtsdeurwaarder komt aan huis, een brief van de zitting rechtbank afgeven, die afgetekend moet worden door de persoon die gedagvaard wordt (schuldenaar) of de persoon krijgt een oproeping via gerechtsbrief.
- De zitting van de rechtbank vindt plaats.
- U kan beroep doen op een advocaat (om bv. uitstel van betaling te verkrijgen, ...), eventueel via de aanvraag pro Deo.
- Het vonnis wordt u per gerechtsbrief toegestuurd (af te tekenen voor ontvangst).
- U krijgt de mogelijkheid hieraan te voldoen, door betaling.
- Het vonnis wordt betekend door de gerechtsdeurwaarder.

- Hier begint de beroepstermijn te lopen van 1 maand. Daarna is het vonnis definitief. Bij niet betaling kan overgegaan worden tot beslag op de roerende goederen.
- U ontvangt en bevel tot betaling, tenminste 24uur voor het beslag.
- Bij beslaglegging op uw goederen dient de gerechtsdeurwaarder u te wijzen op uw rechten en plichten: (art 1408 §3 uw rechten nopens goederen die ten onrechte in beslag zouden zijn genomen en art 1526 bis van het gerechtelijk wetboek i.v.m. het recht tot minnelijke wederinkoop van goederen) en (art. 490 bis en art. 507 van het strafwetboek).
- De gerechtsdeurwaarder legt uitvoerend beslag op de inboedel. Hij maakt een lijst op met een nauwkeurige beschrijving van de opgeschreven goederen.
- Op de plaats van verkoop, wordt een aanplakbiljet uitgehangen.
- Tussen het opschrijven (uitvoerend beslag) en de daadwerkelijke verkoop ligt ten minste 1 maand.

2. BESLAG ONDER DERDEN

Naast het '*beslag op roerend goed*' (op inboedel, wagen, ...), kan via een vonnis ook een '*onroerend beslag*' (op woningen, gebouwen, gronden) worden opgelegd. Dit middel om schulden te verhalen is weinig relevant bij postbuslogeurs. De meeste logementbewoners hebben geen eigendom.

Een derde vorm van beslag is het '*beslag onder derden*'.

Wij kennen het 'beslag onder derden' vooral als loonbeslag, maar er kan ook beslag gelegd worden op een bankrekening, op verlofgeld, op tegoeden en belastingsteruggaven, ...

De betrokkene wordt van 'het beslag onder derden' verwittigd door de gerechtsdeurwaarder. Hij bezorgt een document met opschrift 'aanzegging beslag onder derden'. Een uitvoerend beslag onder derden kan slechts gelegd worden op het beslagbaar deel van iemands' inkomen.

2.1. Op welk deel van het inkomen mag beslag gelegd worden?

SCHIJF VAN HET NETTO INKOMEN	van / tot en met	BESLAGBAAR DEEL	
		BEROEPS- INKOMEN	VERVANGINGS- INKOMEN
EERSTE SCHIJF	€ 0 - € 981	0%	0%
TWEEDE SCHIJF	> € 945 - € 1.054	20%	20%
DERDE SCHIJF	> € 1.054 - € 1.162	30%	40%
VIERDE SCHIJF	> € 1.162 - € 1.271	40%	40%
VIJFDE SCHIJF	> € 1.271 - onbeperkt	100%	100%

Nieuwe grenzen voor loonbeslag en loonoverdracht vanaf 01/01/2009 - KB 8/12/2008 tot uitvoering van art 1409 §2 gerechtelijk wetboek, BS 12/12/2008.

Op een beroeps- of vervangingsinkomen kan slechts gedeeltelijk beslag gelegd worden.

Het inkomen wordt hiervoor ingedeeld in verschillende schijven.

Voor elke schijf is vastgesteld op welk deel beslag mag gelegd worden.

(art 1409 en art 1410 van het gerechtelijk Wetboek).

Het deel van het inkomen dat € 1.271 per maand overschrijdt, kan onbeperkt in beslag genomen worden. Beslag of overdracht op de inkomensschijf tot € 981 kan niet.

Het deel van een vervangingsinkomen dat vatbaar is voor beslag is ongeveer hetzelfde voor een beroepsinkomen en een vervangingsinkomen (zie tabel).

Wanneer de persoon op wiens inkomen beslag wordt gelegd of de overdracht wordt toegepast, kinderen ten laste heeft, worden de grensbedragen verhoogd met € 61 per kind ten laste.

In geval onderhoudsschulden gelden bovenstaande grenzen niet. Het is dus mogelijk dat iemand een lager bedrag van zijn/haar inkomen overhoudt dan het deel van het inkomen dat niet vatbaar is voor beslag. Het volledig inkomen kan zelfs worden ingehouden.

IS HET MOGELIJK BESLAG TE LEGGEN OP HET INKOMEN VAN DE NIEUWE (SAMENWONENDE) PARTNER?

Op het inkomen van de partner wordt geen beslag gelegd als het gaat om vb. kredieten die niet mee ondertekend werden door de partner.

Als een krediet echter samen is aangegaan, kan er wel beslag gelegd worden op het inkomen van de samenwonende partner (OCMW Genk).

3. SCHULDHULPVERLENING

Leven met schulden is allesbehalve aangenaam.

Het afbetalen van schulden vraagt veel inspanningen, doorzettingsvermogen en ontbering. Voor een alleenstaande is dat misschien nog haalbaar, maar voor een gezin is dat allesbehalve evident.

In Genk, en waarschijnlijk ook elders, vormen financiële motieven de belangrijkste argumenten om een logementkamer te huren.

Vermits in het verleden de maandelijkse huurprijs van een kamer relatief laag was en er bovendien zelden of nooit beslag kon gelegd worden op de inboedel, was het huren van een logementkamer ‘*de uitweg*’ voor mensen met schulden.

Dit laatste werd nog eens bevestigd doordat 8 van de 10 bevraagden ‘*schulden*’ aanhaalden als belangrijk motief voor het ‘*postbushuren*’.

Wij stelden vast dat het laten aangroeien van schulden, de situatie uitzichtlozer maakt zodat een volwaardige nieuwe start bijna onmogelijk wordt.

Daarom zijn wij er steevast van overtuigd dat men, in geval van schulden, beter zo snel mogelijk hulp kan zoeken.

Best gaat men naar het OCMW voor schuldhulpverlening. Er zijn *drie mogelijkheden* in de schuldhulpverlening

1. Budgetbeheer: dit geeft wel geen sluitende bescherming tegen beslag.

2. Betalingsfaciliteiten vragen aan de vrederechter:

- ofwel op basis van art.38 Wet Consumentenkrediet:
 - enkel voor consumentenkredieten
 - enkel zolang men nog niet gedagvaard werd
 - nadat men de kredietgever om betalingsfaciliteiten heeft gevraagd
 - en indien men kan aantonen dat er een verslechterde financiële toestand is, waardoor er een achterstand is of dreigt te ontstaan, vb. men heeft net zijn job verloren.
- ofwel op basis van art. 1244 B.W.:
 - voor alle schulden
 - voor zover men werd gedagvaard

3. *Collectieve schuldenregeling*: dit kan ook bij een advocaat. Als men een collectieve schuldenregeling aanvraagt, heeft men sowieso recht op een pro Deo advocaat. (OCMW Genk)

Indien de collectieve schuldenregeling al liep voor het samenwonen, is de partner volledig beschermd tegen schuldeisers die in de collectieve schuldenregeling zitten.

De partner moet niet meebetalen aan de schulden tenzij men daar zelf voor kiest.

Vaste kosten worden wel gedeeld, aangezien men samenwoont.

Als de collectieve schuldenregeling pas opstart als men al samenwoont, is de partner ook beschermd tegen de schuldeisers die in de collectieve schuldenregeling zitten. Er wordt wel zicht gevraagd op de inkomsten van de partner, maar die moet niet mee afbetalen.

(OCMW Genk)

4. VOORSTELLEN EN BEDENKINGEN

VOORSTEL 1 (zekere tolerantie)

PERSONEN MET EEN (ZWARE) SCHULDENPROBLEMATIEK MOETEN DE MOGELIJKHEID KRIJGEN OM GEDURENDE EEN BEPAALDE (AFGEBAKENDE) PERIODE EEN KAMER OF ADRES TE HUREN OM HUN FAMILIELEDEN OF PARTNERS TE BESCHERMEN TEGEN DE MOGELIJKE GEVOLGEN VAN HUN SCHULDEN.

- gekoppeld aan het aanvaarden van een vorm van schuldhulpverlening (vb. budgetbeheer)
- preventief, tijdens het opstarten van een collectieve schuldenregeling.
- beperkt in tijd, tot dat er andere oplossing voorhanden is.

VOORSTEL 2 (referentieadressen)

EEN AANTAL PERSONEN MET SCHULDEN MOETEN AANSPRAAK KUNNEN MAKEN OP EEN REFERENTIEADRES.

- personen met een zware schuldenproblematiek
- personen met onvoldoende middelen om een volwaardige verblijfplaats (woonst) te betalen, die pendelen tussen logement, familie, lief en kennissen.

Omdat zij geen vaste stek hebben op logement, lopen zij het gevaar om ambtshalve te worden geschraapt waardoor zijn nog dieper in de problemen geraken.

VOORSTEL 3 (info over procedure en kosten van beslag op inboedel)

HET IS BELANGRIJK DAT PERSONEN MET SCHULDEN, GEÏNFORMEERD WORDEN OVER DE PROCEDURE DIE GEVOLGD WORDT BIJ EEN UITVOEREND BESLAG OP HUN INBOEDEL, ALSOOK OVER DE KOSTEN VERBONDEN AAN HET VONNIS EN HET UITVOEREND BESLAG.

- het “oplopen van het bedrag van de oorspronkelijke schulden“
- het “snel handelen (betalen), bij aanmaning tot betaling (24uur)“
- de mogelijkheden tot het “vermijden van bewarend en uitvoerend beslag van inboedel”

VOORSTEL 4 (preventief handelen / facturen vragen)

PERSONEN DIE BEROEP DOEN OP OCMW, SOCIALE DIENSTVERLENING PREVENTIEF STIMULEREN OM FACTUREN TE VRAGEN BIJ AANKOOP VAN MEUBILAIR, HUISHOUDTOESTELLEN, ...

- bij aankoop van meubilair, huishoudtoestellen, computer, telkens een factuur vragen op naam met gedetailleerde omschrijving.
- facturen zorgvuldig bewaren.

VOORSTEL 5 (snelle aanpak van schulden)

HULPVERLENERS STIMULEREN OM LOGEMENTBEWONERS MET SCHULDEN, SNEL EN VAN DICHTBIJ, OP TE VOLGEN

- optreden: schulden niet laten aangroeien bij vb. huurachterstand.
- stimuleren van budgetbegeleiding.

VOORSTEL 6 (duidelijke informatie)

LOGEMENTBEWONERS INFORMEREN OVER DE GEVOLGEN VAN SCHULDEN OP LANGERE TERMIJN

- schulden lopen op door gerechtelijke procedures.
- gevolgen van schulden bij energieleveranciers, Belgacom, ... (bij openstaande schulden: geen levering op nieuw adres.
- gevolgen van huurachterstand: mogelijke uithuiszetting, ... (geen toegang tot sociale huisvesting in de toekomst bij openstaande schulden).
- gevolgen van belastingsschulden, ...
- gevolgen van openstaande ziekenhuisrekeningen, enz., ...

VOORSTEL 7 (toezien op de in beslagname van goederen)

ALS EEN BEWAREND EN UITVOEREND BESLAG VAN IEMANDS' INBOEDEL NIET KON VERMEDEDEN WORDEN, IS HET VAN GROOT BELANG AANWEZIG TE ZIJN EN TOEZICHT TE HOUDEN OP DE IN BESLAG GENOMEN GOEDEREN

- bij afwezigheid van de beslagene (persoon wiens inboedel wordt aangeslagen) doet de gerechtsdeurwaarder beroep op een slotenmaker. Hieraan zijn bijkomende kosten verbonden.
- de gerechtsdeurwaarder moet de goederen duidelijk omschrijven. (Uit het inleidend verhaal van de moeder blijkt hoe belangrijk het is om over een gedetailleerde beschrijving van de inboedel te beschikken)
- in geval van betwisting, heeft de beslagene slechts 5 dagen de tijd om schriftelijk te reageren. Daarom vinden wij het belangrijk dat hij/zij aanwezig is en dat OCMW of hulpverleners dit mee opvolgen.

BEDENKINGEN

- Het is belangrijk om weten dat gerechtsdeurwaarders wettelijk de enige bevoegden zijn die een vonnis tegen iemand mogen uitvoeren wanneer de betrokkene er zich niet naar schikt, vb. een schuldenaar dwingen zijn schuld te betalen.
- Incassobureaus hebben die bevoegdheid niet. Wanneer hun pogingen tot minnelijke invordering van schulden, zonder resultaat blijven, hebben zij niet de bevoegdheid om een procedure in te leiden. Zij kunnen in principe niets meer doen dan brieven schrijven.

hoofdstuk 5

HET REFERENTIEADRES

In het kader van de postbusproblematiek, lijkt het ons zinvol aandacht te besteden aan de regelgeving en toepassing van referentieadressen.

Via een referentieadres kunnen sommige personen die wel in België verblijven maar er geen hoofdverblijfplaats hebben, ingeschreven worden in de bevolkingsregisters. Hierbij denken wij voornamelijk aan schippers, rondtrekkende woonwagenbewoners,...

maar ook personen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats hebben, kunnen aanspraak maken op een referentieadres.

Wij zijn ervan overtuigd dat een referentieadres een oplossing kan bieden voor een aantal personen die (tijdens de sanering van de logementhuizen) ambtshalve werden geschrapt en nog niet opnieuw ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters. Het verkrijgen van een referentieadres kan ook een uitweg zijn voor een aantal mensen met schulden (zonder vaste stek), zodat zij niet langer een 'adreshuurder' of 'postbuslogeur' moeten zijn.

In dit hoofdstuk proberen wij zicht te krijgen op de mogelijkheden die er zijn tot inschrijving op een referentieadres.

1. WAT VERSTAAN WIJ ONDER EEN REFERENTIEADRES?

Het referentieadres biedt mensen die geen gewoonlijke of effectieve verblijfplaats hebben of die zopas verloren hebben, de mogelijkheid toch een adres te hebben, waar brieven en administratieve stukken voor deze personen ontvangen kunnen worden.

(bron: www.ocmw-info-cpas.be, referentieadres bij het OCMW, versie 06/02/2007, p3).

Het referentieadres is een precies adres in een Belgische gemeente, hetzij bij een natuurlijk persoon, hetzij op de zetel van een OCMW, hetzij bij een rechtspersoon.

Een referentieadres wordt in principe genomen bij een natuurlijk persoon.

Het referentieadres is dan het adres van een natuurlijke persoon die ingeschreven is in de bevolkingsregisters op een plaats waar hij (of zij) zijn (haar) hoofdverblijfplaats heeft en die aan een persoon zonder verblijfplaats de toestemming heeft gegeven om er zijn/haar referentieadres te plaatsen.

De persoon verbindt zich ertoe aan de bij hem (haar) op referentieadres ingeschreven persoon elk voor hem (haar) bestemde brief of administratief document te bezorgen.

Voor daklozen bestaat de mogelijkheid om een referentieadres bij het OCMW te nemen.

Het referentieadres beperkt zich tot sommige categorieën van personen en biedt de mogelijkheid tot inschrijving in de bevolkingsregisters op een bepaald adres zonder effectief op dat adres te verblijven.

De mogelijkheid tot inschrijving op een referentieadres geldt voor de categorieën:

(opgenomen in het KB van 16.07.1992)

- de personen die in een mobiele woning verblijven schepen, woonwagens, caravans, (uitgezonderd stacaravans).
- de personen die minder dan een jaar afwezig zijn voor studie- of zakenreizen buiten de gemeente.
- de leden van het burgerpersoneel en het militair personeel van de krijgsmacht in garnizoen in het buitenland én hun gezin.

- de leden van het personeel, die aan ontwikkelingssamenwerking doen in het buitenland én hun gezin.
- de leden van het diplomatieke en consulaire personeel en hun gezin.
- de personen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats hebben of meer hebben.

2. PROCEDURE TOT INSCHRIJVING OP EEN REFERENTIEADRES

De persoon die toestemming krijgt om zich op het adres van een natuurlijk persoon in te schrijven zonder er te wonen moet zich aanbieden op de dienst bevolking van de stad (gemeente) met de volgende documenten:

- een formulier ‘toestemming tot inschrijving op referentieadres’.
- de identiteitskaart van diegene die toestemming geeft.
- de eigen identiteitskaart (en die van eventuele gezinsleden).

Mits goedkeuring wordt de persoon in kwestie met een referentieadres ingeschreven in de bevolkingsregister, zodat hij/zij bereikbaar is voor officiële instanties en ook beroep kan blijven doen op zijn/haar rechten.

In de praktijk blijken slecht weinig natuurlijke personen bereid om hun adres te laten fungeren als referentieadres. Men is ondermeer bang dat de dakloze ‘schulden’ heeft en dat de gerechtsdeurwaarder ook de eigen goederen zal in beslag nemen.

(bron: www.vvsg.be/nl/welzijn/wonen/doelgroepen)

In verband met dat laatste, meldde OCMW Genk ons het volgende:

- *Als het gaat om een puur referentieadres (men verblijft er niet), dan is er geen risico op beslag van goederen van personen bij wie men dit referentieadres heeft.*
- *Wanneer men echter werkelijk gaat verblijven op het referentieadres, is er sprake van vermenging van goederen met de goederen van de persoon die het referentieadres heeft toegestaan. In dat geval zijn de goederen van de persoon die het verblijf heeft toegelaten, niet meer beschermd!*

3. HET REFERENTIEADRES BIJ HET OCMW

Om te vermijden dat daklozen een aantal rechten zouden verliezen omdat ze administratief niet meer bereikbaar zijn (vb. recht op uitkeringen) heeft de wetgever de mogelijkheid voorzien dat daklozen een referentieadres kunnen nemen bij het OCMW.

Het creëren van de mogelijkheid een referentieadres te verkrijgen bij het OCMW ligt ons inziens in het verlengde van de intentie die de wetgever had (binnenlandse zaken) om het aantal ambtshalve schrappingen te beperken of zelfs terug te dringen. Ook hier was de hoofdbekommernis: voorkomen dat personen administratief niet meer bestaan en al hun rechten verliezen.

Het OCMW kan een referentieadres toekennen aan personen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen verblijfplaats hebben of meer hebben (zie 5.1).

Voorwaarden, verbonden aan het verkrijgen van een referentieadres bij het OCMW.

- De toekenning van een referentieadres op het adres van het OCMW, is een vorm van sociale bijstand en is verbonden aan een aantal voorwaarden.
 - Geen verblijfplaats hebben of geen verblijfplaats meer hebben.
Het gaat dus om dakloze personen.
 - de persoon moet over onvoldoend bestaansmiddelen beschikken om op eigen kracht voor een woonst te zorgen.
Het kan zowel gaan om personen die een leefloon vragen als om personen die over een inkomen beschikken dat ontoereikend is om met eigen middelen een woning te kunnen verwerven.
 - de persoon mag niet ingeschreven zijn in de bevolkingsregister.
Wanneer iemand nog een inschrijving heeft op een adres waar hij/zij niet meer effectief verblijft, dient er dus eerst een ambtshalve schrapping te gebeuren vooraleer die persoon een referentieadres op het OCMW kan krijgen.
Wanneer blijkt dat de persoon nog in het bevolkingsregister van een gemeente staat ingeschreven onder een adres dat niet overeenstemt met zijn/haar effectieve verblijfplaats, moet het OCMW zich wenden tot de gemeente van inschrijving met de uitdrukkelijke vraag om over te gaan tot de schrapping.
 - de persoon moet zich wenden tot het OCMW voor maatschappelijke dienstverlening
De persoon die op het adres van het OCMW een inschrijving als referentieadres wenst te bekomen, moet een bijstandsvraag indienen.
Het kan gaan om preventieve bijstand, vb. een aanvraag om een referentieadres te bekomen met oog op het behoud van uitkeringen.
- Als uit sociaal onderzoek blijkt dat de persoon aan al deze voorwaarden voldoet, zal de Raad van het OCMW beslissen om een referentieadres toe te staan.
- De betrokken dakloze krijgt dan de nodige formulieren mee waarmee hij/zij zich kan laten inschrijven bij de gemeente.

Voordelen van het beschikken over een referentieadres (daklozen).

Het doel van het referentieadres is het verbeteren van de situatie van daklozen die geen aanspraak meer kunnen maken op sociale voordelen waarvoor een inschrijving in het bevolkingsregister is vereist (vb. werkloosheidsuitkeringen, ...).

- Het referentieadres opent het recht op verschillende sociale uitkeringen zoals werkloosheidsuitkeringen, tegemoetkomingen voor gehandicapten, kinderbijslag, ...
- Het referentieadres maakt het regulariseren mogelijk van personen die niet meer gedekt zijn door de ziekteverzekering.
- Het referentieadres biedt de betrokkene de mogelijkheid om zijn/haar briefwisseling te ontvangen.

Vereisten om referentieadres bij het OCMW te behouden.

- Personen die over een referentieadres bij het OCMW beschikken moeten zich minstens eenmaal per trimester aanmelden bij het OCMW.
- De betrokkene moeten ieder nieuw element melden aan het OCMW waardoor hij/zij niet langer recht heeft op een referentieadres (vb. als iemand een woning betreft die als hoofdverblijfplaats dient of naar een andere gemeente trekt).

4. VOORSTELLEN EN BEDENKINGEN

VOORSTEL 1

EEN AANTAL AMBTSHALVE GESCHRAPTE PERSONEN MOET AANSPRAAK KUNNEN MAKEN OP EEN REFERENTIEADRES.

- personen met een (zware) schuldenproblematiek
- personen met onvoldoende middelen om een volwaardige studio of woonst te betalen en bijgevolg aangewezen zijn op een logementkamer. Vaak vluchten zij weg uit dergelijke kamers om tijdelijk te verblijven bij familie, lief, vriendin of vrienden. Eigenlijk vinden zij op logement geen thuis waardoor zij er geen vaste stek hebben.

In een schrijven aan de voorzitters van de OCMW's door gewezen staatssecretaris voor Maatschappelijke Integratie Jan PEETERS met bijkomende toelichtingen in aanvulling op de omzendbrief van 21 maart 1997, betreffende referentieadres voor daklozen, lezen wij: "Het instellen van de mogelijkheid van een referentieadres bij het OCMW had duidelijk tot doel enerzijds om misbruiken te voorkomen, zoals bijvoorbeeld de verkoop van adressen en anderzijds om te vermijden dat daklozen hun rechten zouden kwijtspelen.

Het zou bijvoorbeeld absurd zijn dat een dakloos geworden werkloze die geen inschrijving in het bevolkingsregister meer heeft, eerst zijn recht op werkloosheidsuitkeringen zou moeten verliezen vooraleer aanspraak te kunnen maken op het referentieadres en het bestaansminimum om dan naderhand van daaruit opnieuw naar de werkloosheid begeleid te worden mits hij aan alle voorwaarden daartoe vereist, voldoet."

Wij zijn ervan overtuigd dat een aantal ambtshalve geschrapte logementbewoners zich in deze situatie bevinden.

VOORSTEL 2

AMBTSHALVE GESCHRAPTE LOGEMENTBEWONERS INFORMEREN OVER DE VOORWAARDEN EN MOGELIJKHEDEN VAN REFERENTIEADRESSEN.

- Een dakloze persoon die over onvoldoende bestaansmiddelen beschikt en die een natuurlijk persoon bereid vindt om als referentieadres op te treden, kan zich indien hij/zij dat wenst op het adres van die persoon laten inschrijven onder de vorm van een referentieadres.
- Een dakloze persoon die geen particulier kent waar hij een referentieadres kan vestigen, mag zich, voorzover hij/zij aan de eerder beschreven voorwaarden voldoet, tot het OCMW wenden om een referentieadres te verkrijgen.
- Een dakloze is vrij in zijn keuze onder welke vorm hij een referentieadres neemt: het is niet zo dat een referentieadres bij een natuurlijk persoon voorrang geniet op een referentieadres bij een OCMW.

VOORSTEL 3

OPVOLGING VAN DE AMBTSHALVE GESCHRAPTE LOGEMENTBEWONERS.

- Voor personen die op eigen kracht herhuisvesting vinden na een ambtshalve schrapping en zich opnieuw inschrijven in de bevolkingregister is er geen groot probleem.
- Maar wat gebeurt er met de personen die ambtshalve geschrappt blijven. Waar komen zij terecht? Hoe overleven zij?
- Opvolging is hier noodzakelijk.

hoofdstuk 6

DOMICILIEFRAUDE - SOCIALE FRAUDE - OVERLEVINGSFRAUDE

Wij hebben het gevoel dat ‘postbuslogeurs’ en ‘adreshuurders’ vaak aanzien worden als fraudeurs. Ons inziens moet dit standpunt enigszins genuanceerd worden.

Wij wensen onderscheid te maken tussen de echte fraudeurs en personen die ten onrechte als fraudeurs worden bestempeld.

Personen die moedwillig handelen om zich te verrijken, beschouwen wij als echte fraudeurs. Het huren van een kamer of een adres uit noodzaak, om bijvoorbeeld een gezin leefbaar te houden, beschouwen wij als een overlevingsstrategie en zeker niet als sociale fraude.

Wij willen in deze context dan ook spreken van ‘overlevingsfraude’.

Verwijzend naar ons onderzoek, stellen wij vast dat ‘een hogere uitkering’ voor de helft van de bevraagden een reden is voor het huren van een logementkamer.

Beseffende dat 6 van de 10 bevraagde personen leven van een vervangingsinkomen, lijkt ons dit aannemelijk. De relatie tussen uitkeringen en bewonerstatuten zullen wij in het volgend hoofdstuk bekijken.

In dit hoofdstuk beperken wij ons tot het omschrijven van enkele fraudebegrippen.

1. WAT VERSTAAN WIJ ONDER FRAUDE?

domiciliefraude

Domiciliefraude wordt in de sociale huisvesting gedefinieerd als:

- het niet-officieel inwonen van een partner en/of kinderen boven de 25 jaar; met verlies aan huurinkomsten.
- het niet bewonen van de gehuurde sociale woning; m.a.w. onttrekking aan het patrimonium.
- geen aangifte doen van domiciliëring in de sociale woning; met verlies aan huurinkomsten.

Domiciliefraude in de private huursector:

- het niet bewonen van de gehuurde kamer, studio, ...
- elke kamer, studio die onterecht verhuurd wordt, benadeelt een andere kandidaat-huurder omdat deze wooneenheid niet beschikbaar is in het patrimonium.

sociale fraude

- twee aparte domicilieadressen hebben, terwijl men feitelijk samenwoont, met het oog op het verhogen van uitkeringen.

(bron: OCMW Genk)

- als ‘valse alleenstaande’ in aanmerking komen voor een hogere uitkering en/of lagere huur door te verzwijgen dat je samenwoont met iemand die een inkomen heeft.

Wie betrapt wordt als valse alleenstaande, verliest uiteraard zijn hogere uitkering en wordt beboet.

(Guido De Padt in Nieuwsblad 17/07/2005, artikel van Frans De Smet).

overlevingsfraude

- Een heel aantal mensen worden door de bestaande regelgeving en praktijken min of meer in een fraudesituatie gedwongen.

Mensen die moeite hebben de eindjes aan elkaar te knopen en beslissen om te gaan samenwonen, willen niet direct hun inkomen, verminderd zien. Het gevolg is dat zij op zoek gaan naar uitwegen en een tweede adres aanhouden.

(VNA werkgroep wonen – tekst: bewonerstatuut, 2008)

Wij sluiten ons aan bij het standpunt van het VNA (Vlaams Netwerk van verenigingen waar Armen het woord nemen). In principe zijn wij tegen alle vormen van domicilie en sociale fraude, maar wij willen ook inzien dat wat men als ‘sociale fraude’ bestempelt voor veel mensen “een bittere noodzaak” is.

2. VOORSTELLEN EN BEDENKINGEN

VOORSTEL 1

IN PLAATS VAN REPRESSIEF OP TE TREDEN TEGEN ALLE VORMEN VAN DOMICILIEFRAUDE, STELLEN WIJ VOOR OPLOSSINGEN TE ZOEKEN VOOR MENSEN DIE PROBEREN TE OVERLEVEN.

- onderzoek naar de problematiek, oorzaak en sociale gevolgen.
- onderscheid maken tussen mensen die handelen om zich te verrijken en mensen die uit noodzaak handelen om te overleven.

VOORSTEL 2

AAN PERSONEN DIE NIET EFFECTIEF WONEN OP HUN DOMICILIEADRES DE MOGELIJKHEID GEVEN OM ZICH TE REGULARISEREN.

- Tolerantie van een periode van 6 maanden niet-bewoning (alvorens sprake is van domiciliefraude) naar analogie van het systeem in de sociale huisvesting.
Gedurende de eerste 6 maanden wordt inwonen in de sociale huisvesting getolereerd. Daarna is inschrijven verplicht!

VOORSTEL 3

WIJ PLEITEN VOOR EEN DUIDELIJKE OMSCHRIJVING VAN ‘FEITELIJK SAMENWONEN’ EN ‘NIET-BEWONING VAN EEN KAMER, STUDIO’.

- Als iemand nooit verblijft op zijn domicilieadres, bestaat er geen twijfel. In dit geval gaat het duidelijk om een postbuslogeur.
- Voor iemand die sporadisch op logement verblijft of regelmatig elders slaapt is dit niet duidelijk.
Bovendien stellen wij vast dat hiermee verschillend wordt omgegaan. Wij vragen duidelijkheid.

VOORSTEL 4

WEGWERKEN VAN WILLEKEUR.

Mensen uit verschillende verenigingen waar armen het woord nemen, hebben vastgesteld dat er vaak willekeurig wordt opgetreden

- Afhankelijk van de gemeente, wijkagent en/of het type vervangingsinkomen dat mensen hebben, gelden er andere regels en praktijken.
- Middelen om legale oplossingen te vinden zijn beperkt bij mensen in armoede. (Zij beschikken bijvoorbeeld niet over de middelen om een huis op te delen,...)

hoofdstuk 7

BEWONERSSTATUTEN EN UITKERINGEN

Er zijn verschillende redenen waarom mensen niet officieel inwonen of een kamer huren en elders verblijven.

In dit onderzoek gaf de helft van de ondervraagde personen aan dat ‘het verkrijgen van een hogere uitkering’ een motief was voor het hebben van een postbusadres.

Het viel ons op dat 3 personen tevens te maken hadden met schulden. Voor 4 personen vormden ook relationele motieven een bijkomende reden voor het aanhouden van een adres in een logementhuis.

De keuze voor het behoud van een eigen adres heeft niet altijd te maken met schulden maar ook met labiele relaties.

Wij kunnen onze ogen niet sluiten voor de vaststelling dat de achtergrond van een grote groep logementbewoners een verhaal is van heel veel problemen.

In dit hoofdstuk willen wij het verband bekijken tussen uitkeringen en bewonersstatuten. Alhoewel wij vermoeden dat de meeste postbuslogeurs met vervangingsinkomens, een werkloosheidsuitkering ontvangen, willen wij toch ook een blik werpen op de bedragen van de andere vervangingsinkomens.

1. BEWONERSSTATUTEN

De hoogte van de uitkeringen hangt af van het statuut dat mensen hebben. Afhankelijk van de sociale uitkering waar iemand recht op heeft, onderscheidt de wetgever verschillende categorieën van rechthebbenden:

- Samenwonenden.
- Alleenstaanden.
- personen met ‘gezinslast’.

Ter verduidelijking geven wij hier enkele begripsomschrijvingen die opgenomen werden in wetteksten.

samenwonen

‘Onder samenwonen wordt verstaan het onder hetzelfde dak wonen van personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen’.

(wet van 26 mei 2002, art.14; B.S. 31 juli 2002)

feitelijk samenwonen

‘Twee personen die als koppel samenwonen vormen een feitelijk gezin’.

(KB 11 juli 2002, art. 34 §1,2)

gezin

‘Meerdere personen die op duurzame wijze in dezelfde woning samen wonen en daar hun hoofdverblijfplaats hebben’.

(Vlaamse Wooncode, 15 juli 1997,art.2 ,8°; B.S.19 augustus 1997)

2. SOCIALE UITKERINGEN

Bij het onderzoek naar de motieven van postbuslogeurs, stelden wij vast dat 7 van de 10 bevraagden, aangewezen waren op een vervangingsinkomen. De regelgeving rond de verschillende uitkeringen is een belangrijke boosdoener voor adreshuurders.

De hoogte van de uitkering hangt af van het bewonersstatuut dat iemand heeft. Naargelang de aard van uitkering, overlopen wij de bestaande categorieën.

2.1. Leefloon

LEEFLOON op 1 september 2008	PER MAAND	PER JAAR
CATEGORIE 1 'samenwonenden'	€ 474,37	€ 5.692,45
CATEGORIE 2 'alleenstaanden'	€ 711,56	€ 8.538,68
CATEGORIE 3 'met gezinslast'	€ 948,74	€ 11.384,91

Bron: POD Maatschappelijke Integratie: omzendbrief 2008-09-01

Het recht op maatschappelijke integratie, waar ook het leefloon onder valt, wordt geregeld via de wet van 26 mei 2002.

CATEGORIE 1: EEN LAGER BEDRAG VOOR 'SAMENWONENDEN'

De volgende personen hebben recht op het bedrag 'samenwonende' (€ 474,37).

- een persoon die onder hetzelfde dak woont met een ander persoon zonder graad van bloedverwantschap en die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen.
 - ⇒ OCMW houdt enkel rekening met diens bestaansmiddelen.
- een persoon die samenwoont met zijn ouders en/of met meerderjarige kinderen.
 - ⇒ OCMW houdt rekening met bestaansmiddelen van de rechthebbende en heeft de mogelijkheid om rekening te houden met de middelen van de samenwonenden.
- een persoon die met echtgenoot samenwoont die aan de voorwaarde voldoet om leefloon te krijgen.
 - ⇒ OCMW bekijkt de bestaansmiddelen van elk gezinslid afzonderlijk.
- een persoon die samenleeft met een echtgenoot (levenspartner) die niet voldoet aan de voorwaarden voor het leefloon.
 - ⇒ OCMW bekijkt de bestaansmiddelen van de persoon die leefloon aanvraagt en houdt rekening met het deel van de echtgenoot dat boven het leefloon als 'samenwonende' ligt.

CATEGORIE 2: EEN TUSSENBEDRAG VOOR ‘ALLEENSTAANDEN’

De volgende personen komen in aanmerking voor het bedrag ‘alleenstaande’: (711,56 €)

- een persoon die alleen woont.
- een persoon die met andere personen onder hetzelfde dak woont, maar met wie hij/zij de huishoudelijke aangelegenheden niet hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelt.
(bijvoorbeeld een student die op een kamer woont en over gemeenschappelijk sanitair en keuken beschikt, zonder verder iets te delen).
- een persoon die opgenomen is in een psychiatrische instelling en die voor zijn/haar opname recht had op een bedrag als ‘alleenstaande’, of die in een therapeutische gemeenschap is opgenomen, in een beschutte of in een begeleide woning woont.
⇒ OCMW houdt alleen rekening met de bestaansmiddelen van de persoon die het leefloon aanvraagt.

CATEGORIE 3: EEN VERHOOGD BEDRAG ‘MET GEZINSLAST’

De volgende personen komen in aanmerking voor het verhoogde bedrag ‘persoon met gezinslast’: (€ 948,74)

- een persoon die samenwoont met zijn/haar kinderen, waaronder tenminste één minderjarig ongehuwd kind.
⇒ OCMW houdt rekening met de bestaansmiddelen van de aanvrager en heeft de mogelijkheid om de bestaansmiddelen van de samenwonende meerderjarige kinderen geheel of gedeeltelijk in aanmerking te nemen.
- een persoon die samenwoont met zijn echtgenoot (of levenspartner) en met tenminste één minderjarig ongehuwd kind.
⇒ OCMW houdt rekening met de bestaansmiddelen van de rechthebbende en met het deel van de bestaansmiddelen van de echtgenoot (levenspartner) dat boven het bedrag van het leefloon ‘samenwonende’ ligt.
- een persoon die samenwoont met zijn kinderen waaronder tenminste één minderjarig ongehuwd kind én met andere personen (bijvoorbeeld: en broer, zus, andere derde persoon).
⇒ OCMW houdt enkel rekening met de bestaansmiddelen van de rechthebbenden.

2.2. Werkloosheidsuitkering

Het is niet onze bedoeling om in te gaan op de voorwaarden waaraan de aanvrager moet voldoen om een werkloosheidsuitkering te ontvangen. Net zoals bij het leefloon, beperken wij ons enkel tot een opsomming van de bestaande categorieën werkloosheidsuitkeringen.

De RVA baseert zich voor het ‘samenwonen’ op de begripsomschrijving uit de wet van 26 mei 2002: “het onder hetzelfde dak samenleven van twee of meer personen die hun huishoudelijke aangelegenheden hoofdzakelijk gemeenschappelijk regelen”.

Om problemen te vermijden heeft de RVA richtlijnen uitgewerkt die bepalen wie als ‘alleenstaande’ kan beschouwd worden:

- een werkloze die op een kamer woont in een gebouw met gemeenschappelijke keuken, toiletten en badkamer zonder kosten te delen met anderen (vb. in een logementhuis).
- Een persoon die tijdelijk in een onthaalhuis, een opvangtehuis voor daklozen of bij een particulier woont (referentieadres?) .

WERKLOOSHEIDSUITKERINGEN ZONDER ANCIENNITEITSTOESLAG
vanaf 1 september 2008

	MINIMUM	(per maand)	MAXIMUM
CATEGORIE (A) "gezinshoofd"			
◦ werkloos vanaf 1.1.2007	€ 988,00		€ 1.144,00
◦ werkloos vanaf 1.1.2002, voor 1.1.2007	€ 988,00		€ 1.132,56
◦ werkloos voor 1.1.2002	€ 988,00		€ 1.075,10
CATEGORIE (N) 'alleenwonende'			
◦ periode 1 (eerste jaar)	€ 830,18		€ 1.144,00
◦ periode 2	€ 830,18		€ 1.010,36
CATEGORIE (B) "samenwonende"			
◦ periode 1 (eerste jaar)	€ 622,18		€ 1.105,78
◦ periode 2	€ 622,18		€ 762,58
◦ forfaitperiode:			
- gewoon			€ 438,36
- bevoorrecht			€ 575,38

WERKLOOSHEIDSUITKERINGEN MET ANCIENNITEITSTOESLAG
vanaf 1 september 2008.

	MINIMUM	(per maand)	MAXIMUM
CATEGORIE (A) 'gezinshoofd'	€ 1.056,12		€ 1.256,32
CATEGORIE (N) 'alleenwonende'			
◦ 50 – 54	€ 833,74		€ 1.038,96
◦ 55 – 64	€ 971,10		€ 1.144,00
CATEGORIE (B) "samenwonende"			
◦ 50 – 54	€ 717,86		€ 858,00
◦ 55 – 57	€ 800,02		€ 953,16
◦ 58 – 64	€ 879,32		€ 1.048,58
◦ forfaitperiode			
- gewoon			€ 528,32
- bevoorrecht			€ 665,34

Bron: Rijksdienst voor Arbeidsbemiddeling.

2.3. Inkomensgarantie voor ouderen

De inkomensgarantie voor ouderen wordt geregeld door de wet van 22 maart 2001.

Het wordt uitgekeerd aan ouderen die de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar bereikt hebben en die door omstandigheden geen of geen voldoende loopbaan hebben kunnen opbouwen.

Anders dan bij het leefloon en de werkloosheidsuitkeringen wordt bij de toekenning van de inkomensgarantie voor ouderen (IGO) slechts twee categorieën gehanteerd:

- een 'basisbedrag' voor diegenen die eenzelfde hoofdverblijfplaats delen met anderen.
- een 'verhoogd bedrag' voor alleenstaanden die hun hoofdverblijfplaats niet delen.

Samenwonen wordt hier niet gedefinieerd in functie van het delen van de huishoudelijke aangelegenheden, maar wel in functie van een gemeenschappelijke hoofdverblijfplaats.

INKOMENSGARANTIE VOOR OUDEREN basisbedragen vanaf 1 oktober 2008	PER MAAND	PER JAAR
CATEGORIE 'gehuwde of samenwonende'	€ 590,60	€ 7.087,22
CATERGORIE 'alleenstaande'	€ 885,90	€ 10.630,83
Bron: Rijksdienst voor pensioenen		

CATEGORIE RECHTHEBBENDEN OP EEN LAGER 'BASISBEDRAG'

De volgende personen komen in aanmerking voor het basisbedrag (maximum € 590,60):

- de oudere die met één of meerdere personen samenwoont en met hen dezelfde hoofdverblijfplaats deelt.
- een oudere die met zijn echtgenoot samenleeft.
- een oudere die samenwoont met bloed- en aanverwanten
 - ⇒ Er wordt rekening gehouden met de bestaansmiddelen en pensioenen van de rechthebbende en van de samenwonende personen.
 - ⇒ Het gaat hier om een aanvullende uitkering.

CATEGORIE RECHTHEBBENDEN OP EEN 'VERHOOGD BEDRAG'

De volgende personen krijgen een verhoging van het 'basisbedrag' (maximum € 885,90):

- een oudere die alleen woont.
- een oudere persoon die opgenomen is in een rusthuis, een rust- en verzorgingstehuis of een psychiatrisch verzorgingstehuis.
- Een oudere persoon die met zijn kinderen, schoonkinderen, kleinkinderen, schoonkleinkinderen samenwoont.

2.4. Tegemoetkoming aan gehandicapten

De tegemoetkomingen aan personen met een handicap omvatten de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming voor hulp aan bejaarden.

Wij beperken ons hier tot het opsommen van de bedragen en categorieën van de inkomensvervangende tegemoetkoming.

De hoogte van deze tegemoetkoming staat in functie van de wettelijke categorieën volgens het statuut van de gehandicapte persoon.

INKOMENSVERVANGENDE TEGEMOETKOMING VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP bedragen vanaf 1 september 2008.		
	PER MAAND	PER JAAR
CATEGORIE (A)	€ 474,61	€ 5.695,31
CATEGORIE (B)	€ 711,91	€ 8.542,97
CATEGORIE (C)	€ 949,22	€ 11.390,62

Bron: FOD sociale zekerheid: Directie-generaal Personen met een handicap

CATEGORIE A: RECHTHEBBENDEN OP EEN LAGER BEDRAG

De volgende personen hebben recht op het bedrag 'lagere uitkering' (maximum: € 474,61):

- personen met een handicap die samenwonen met één of meerdere personen (die niet tot categorie A of B behoren).

⇒ Er wordt enkel rekening gehouden met de bestaansmiddelen van de rechthebbende.

CATEGORIE B: RECHTHEBBENDEN OP EEN TUSSENBEDRAG

De volgende personen hebben recht op het bedrag 'categorie B' (maximum: € 711,91):

- personen met een handicap die alleen wonen.
- personen met een handicap die tenminste 3 maanden dag en nacht in een verzorgingsinstelling verblijven (en die voorheen niet tot categorie C behoorden).

⇒ Er wordt enkel rekening gehouden met de bestaansmiddelen van de rechthebbende.

CATEGORIE C: RECHTHEBBENDEN OP EEN VERHOOGD BEDRAG

De volgende personen hebben recht op het bedrag 'categorie C' (maximum € 949,22):

- een persoon met een handicap die één of meer kinderen ten laste heeft.
- een persoon met en handicap die een huishouden vormt. (indien in hetzelfde huishouden 2 rechthebbenden zijn op een tegemoetkoming, ontvangen beiden categorie B).

3. RELATIE TUSSEN UITKERINGEN EN BEWONERSSTATUTEN

Als wij aan de hand van de tabellen, de bedragen van de uitkeringen vergelijken, stellen wij vast dat het verschil in bedrag voor de categorieën 'alleenstaanden' en de categorieën 'samenwonenden' voor alle uitkeringen, minder dan € 300 per maand bedraagt.

Enkele voorbeelden

- Het leefloon voor een alleenstaande bedraagt € 711,56; voor een samenwonende € 474,37. Het verschil bedraagt € 237,19. (*bedrag geldig op 1 september 2008*).
- Een werkloosheidsuitkering voor een alleenstaande, eerste jaar, minimumbedrag zonder anciënniteit bedraagt € 830,18. Voor een samenwonende bedraagt dat € 622,18. Het verschil bedraagt € 208,00. (*bedrag geldig op 1 september 2008*).
- De inkomensgarantie voor ouderen bedraagt voor een alleenstaande € 885,90 en voor een samenwonende € 590,60. Het verschil bedraagt € 295,30. (*bedrag geldig op 1 oktober 2008*)
- De inkomensvervangende tegemoetkoming voor personen met een handicap bedraagt voor een alleenstaande maximum € 711,91 en voor een samenwonende € 474,61. Het verschil bedraagt € 237,30 €. (*bedrag geldig op 1 september 2008*).

Deze vaststelling ontkracht het motief zijnde ‘het verkrijgen van een hogere uitkering’, dat door 5 van de 10 bevraagde logeurs werd aangegeven als reden voor het niet wonen op logement.

9 van de 10 logementbewoners betaalden op het moment van de bevraging een maandelijkse huurprijs van € 200 tot € 300 voor hun kamer.

Het ‘verhoogd bedrag’ van een uitkering als alleenstaande, compenseert amper de kosten van de maandelijkse huur. Dit laat ons vermoeden dat naast financiële motieven, ook andere (relationele) motieven zeker een rol spelen.

4. RELATIONELE MOTIEVEN VOOR HET NIET SAMENWONEN

Na het motief ‘schulden’ werden ‘relationele motieven’ het vaakst aangegeven als redenen voor het niet officieel samenwonen.

Alhoewel het bewezen is dat de levenskwaliteit en gezondheid van mensen verbetert als zij kwaliteitsvolle, stabiele relaties hebben, slaagt niet iedereen hierin.

Een aantal mensen kiest er niet voor zich te domiciliëren op hetzelfde adres, ook al verblijven zij er regelmatig samen.

Dat geldt ook voor logementbewoners. Uit de bevraging blijkt dat zij niet geneigd zijn opnieuw officieel te gaan samenwonen. Vaak hebben zij al heel wat meegemaakt!

Redenen waarom mensen niet officieel gaan samenwonen en een tweede adres behouden zijn bijvoorbeeld:

- opstartende relaties.
Bij het begin van een nieuwe relatie zullen mensen niet meteen officieel gaan samenwonen.
- relaties met een nieuwe partner met kinderen.
- LAT-relaties: andere vormen van samen en apart wonen.
Er zijn veel tussenvormen te bedenken tussen volledig samenwonen en volledig alleenstaande zijn. Soms wordt periodes samengewoond, afgewisseld met periodes dat men apart woont.
- een time-out plek hebben in functie van een stabiel gezinsleven.
In gezinnen waar er problemen zijn, kan het zinvol zijn dat één van de ouders een ‘time-out’ plek heeft waar hij/zij naartoe kan als het allemaal te veel wordt en dreigt te ontploffen.
- anderen niet willen opzadelen met problemen zoals alcoholgebruik, problemen met justitie, gedrags- en/of psychologische problemen.
De keuze voor een aparte domicilie maakt het mogelijk zijn/haar familie, partner gedeeltelijk af te schermen van deze problemen.
- behoud van zelfstandigheid en eigen inkomen.

Veel vrouwen staan erop een stuk zelfstandigheid te behouden. Een eigen inkomen speelt daarin een belangrijke rol. Zij zijn niet happig om dit zomaar op te geven en samen te leggen met de partner. (deels overgenomen van VNA-werkgroep huisvesting, tekst bewonersstatuten, 2008)

Wij zijn van mening dat de relationele motieven die postbuslogeurs aangeven niet zomaar over het hoofd mogen worden gezien.

Wanneer kwetsbare mensen gedwongen worden tot ‘verplicht officieel samenwonen’ sluiten wij zeker niet uit dat er snel ‘nieuwe problemen’ ontstaan. Op korte termijn kan het ‘samenwonen’ spaak lopen en begint de administratieve mallempelen weer van vooraf aan.

5. VOORSTELLEN EN AANBEVELINGEN

VOORSTEL 1

INDIVIDUALISEREN VAN HET RECHT OP SOCIALE ZEKERHEID.

- Afschaffen van de categorie ‘samenwonende’ (verlaagd bedrag) bij de diverse sociale uitkeringen.
- Elke rechthebbende, samenwonend of alleenstaand, ontvangt een basisbedrag. Personen met gezinslast (kinderen of personen ten laste) ontvangen een verhoogd bedrag.

Wij beseffen dat dit een ingrijpende maatregel is met budgettaire gevolgen voor de federale overheid, maar zeker niet zonder voordelen:

- Beide partners of samenwonenden ontvangen een leefbaar inkomen. Het huren van een adres voor het bekomen van een hogere uitkering, valt automatisch weg.
- Een aantal kamers en woongelegenheden zijn opnieuw beschikbaar voor effectieve bewoning op de huisvestingsmarkt en worden niet meer verhuurd als ‘fictieve adressen’.

VOORSTEL 2

DE MOGELIJKHEID CREËREN TOT HET DELEN VAN EEN APPARTEMENT (WONING), MITS HET BEHOUD VAN HET STATUUT ‘ALLEENSTAANDE’.

- Voor personen die werken heeft ‘samenwonen’ of ‘in hetzelfde huis’ wonen geen weerslag op het loon. Als mensen met een vervangingsinkomen een huis delen, daarentegen, ontvangen zij een lagere uitkering ‘categorie samenwonende’.
- Naast de kwaliteitsnormen die opgelegd worden door de Vlaamse Wooncode, kunnen er bijkomende voorwaarden opgelegd worden, bv.: maximaal 2 of 3 personen per appartement/woning, voldoende kamers (een individuele slaapkamer per persoon), ...
- Het delen van een appartement gebeurt op vrijwillige basis.
- Een appartement delen is kostenbesparend en biedt voor een groep mensen de mogelijkheid om enerzijds betaalbaar en anderzijds kwalitatief beter te wonen op de particuliere huurmarkt. Wij zien het als een veredelde vorm van kamerwonen.

(Een maandelijkse huurprijs van € 500 delen door 2 personen lijkt ons haalbaar voor personen met een uitkering.)

VOORSTEL 3

STIMULEREN VAN VORMEN VAN GROEPSWONEN EN SOLIDAIR WONEN (EN EEN JURIDISCH KADER SCHEPPEN OM WOONVORMEN MOGELIJK TE MAKEN.)

- Groepswonen is een manier van wonen waarbij een beperkt aantal mensen waartussen niet noodzakelijk familiale banden bestaan, zowel over collectieve als over privéruimten beschikken en grotendeels gezamenlijk instaan voor het beheer van de woning.

(uit 'Solidair Wonen', POD Maatschappelijke Integratie, november 2006, p. 67)

- Bij solidair wonen gaat het om een leefomgeving en een leefproject voor één of meerdere mensen waarvan tenminste één maatschappelijk kwetsbaar is (in bestaansonzekerheid leeft of het dreigt te worden.)

Deze mensen schrijven zich (formeel of informeel) in voor deze woonvorm. Zij zijn er zich op één of andere manier van bewust dat zij gemeenschappelijke belangen hebben en krijgen soms begeleiding (specifieke of algemene) of maatschappelijke bijstand.

(uit 'Solidair Wonen', POD Maatschappelijke Integratie, november 2006, p72)

SLOTWOORD

Voor wij aan dit onderzoek begonnen, wisten wij dat het niet eenvoudig zou zijn.

Zicht krijgen op de motieven van postbuslogeurs betekende op zoek gaan naar personen die door verschillende instanties beschouwd werden als domiciliefraudeurs.

Uiteindelijk vonden wij 10 personen die bereid waren ons anoniem te woord te staan.

De voorbije 10 jaar maakten wij kennis met het ‘logementsleven’. Hiermee groeide ook onze overtuiging dat ‘wonen op een logementkamer’ vaak het gevolg was van en levenswandel die niet over rozen liep. Veel logeurs hadden te maken met stukgelopen relaties, financiële en andere problemen, waren opgegroeid in een tehuis, enz...

Zelfs op de dag van vandaag is wonen op een logementkamer nog steeds een noodoplossing met het minimaal aan wooncomfort.

Wij hebben geijverd voor de sanering van de Genkse logementhuizen. En die is er ook gekomen!

Tussen 2004 en 2008 werden de logementhuizen gesaneerd.

Het positieve resultaat was de kwaliteitsverbetering van de kamers met als meest opvallende ingrepen: grotere kamers en stromend water op elke kamer.

Maar de sanering had ook een aantal nefaste gevolgen: logementhuizen sloten, drastische vermindering van het aantal kamers, stijgende huurprijzen en ambtshalve schrappingen,...

De niet aangetroffen postbuslogeurs werden ambtshalve uitgeschreven.

Een ambtshalve schrapping heeft tot gevolg dat men zijn rechten kwijtspeelt. En dat kan en mag zeker de bedoeling niet zijn!

Wij zijn tegen misbruiken en domiciliefraude, zeker als deze bewust worden gepleegd om zich te verrijken, of voor louche praktijken. Dat spreekt voor zich.

Maar als het echter gaat om overlevingsfraude, zijn wij de eersten die pleiten voor een menselijke aanpak. Wij willen het aantal achterblijvers beperken.

Dit rapport geeft een aanzet tot nadenken over de problematiek rond postbuslogeurs en adreshuurders.

De motieven die wij meekregen van de bevrageden, hebben wij onder de loep genomen en getoetst aan bestaande regelgevingen. Wij hadden aandacht voor mensen met een schuldenproblematiek, de gevolgen voor zichzelf en hun omgeving. Wij bekeken de weerslag van bewonersstatuten op de hoogte van vervangingsinkomens. Wij maakten kennis met de mogelijkheden van referentieadressen.

Wij stelden vast dat handelen naar de letter van de wet, voor interpretatie vatbaar is, maar voor niet-bemiddelde mensen is het verre van eenvoudig hun basisrechten te laten gelden.

Tenslotte hebben wij in deze bundel een aantal voorstellen en aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot de verschillende beleidsniveaus en uitvoerende instanties.

ONDERZOEK POSTBUSLOGEURS (richtvragen)

⇒ **Leeftijd (in 2008)**

- jonger dan 25 jaar 0
 - tussen 25 en 34 jaar 0
 - tussen 35 en 44 jaar 0
 - tussen 45 en 54 jaar 0
 - ouder dan 55 jaar 0
-

⇒ **Burgerlijke stand**

- wettelijk gescheiden 0
 - gescheiden van tafel en bed 0
 - ongehuwd (nooit gehuwd geweest) 0
 - weduwnaar 0
-

⇒ **Huidige woonsituatie**

- Ik ben gedomicileerd op logement 0 ja 0 neen
- Ik ben ex-logementbewoner 0 ja 0 neen

Zo ja,

Waarom heb jij uw logementhuis verlaten?

.....
.....

Waar woon jij nu ? (bij familie, vriendin, rondtrekkend, ...)

.....
.....

Woon je effectief op je nieuw domicilieadres ?

.....
.....

⇒ **Woongeschiedenis**

- Waarom ben jij op logement gaan wonen?

.....
.....

- Ben jij altijd postbuslogeur geweest ? 0 ja 0 neen

Zo neen,

vanaf welk moment ?.....

.....
.....

⇒ **Motieven van de postbuslogeur.**

- Waarom huur (huurde) je een logementkamer waar je **niet** verblijft (verbleef) ?

Wat is voor jou het belangrijkste motief?

omwille van schulden.....

.....
.....

omwille van deurwaarders (op logement kunnen ze niets meenemen)

.....
.....

om een hogere werkloosheidsuitkering te krijgen

.....
.....

omdat ik nog niet wettelijk gescheiden ben

.....
.....

omdat ik geen domicilieadres kan krijgen waar ik woon (bij mijn vriendin)

.....
.....

omdat ik verblijf op een camping, in een caravan

.....
.....

omdat ik woon in een illegale bijbouw, garage,.....

.....
.....

omdat ik veel in het buitenland verblijf en een adres nodig heb.

.....
.....

omdat mijn nieuwe partner schulden heeft

.....
.....

om mijn ouders (gezin) niet te laten opdraaien voor mijn schulden

.....
.....

- andere motieven:

.....
.....

⇒ **Huurprijs van de logementkamer. (2008)**

- Hoeveel huur betaalde (betaal) je voor je logementkamer.

.....
.....

⇒ **Waaruit bestaat uw inkomen ?**

- Pensioen 0
- Ziekengeld 0
- Invaliditeit 0
- Stempelgeld 0
- Loon uit arbeid 0
- Leefgeld 0

⇒ **Haal je financieel voordeel uit het huren van een logementkamer ?**

- Als jij het bedrag van je huur aftrekt van je uitkering, heb jij dan financieel voordeel?

.....
.....
.....

⇒ **Zie je een andere oplossing dan het huren van een logementkamer ?**

.....
.....
.....
